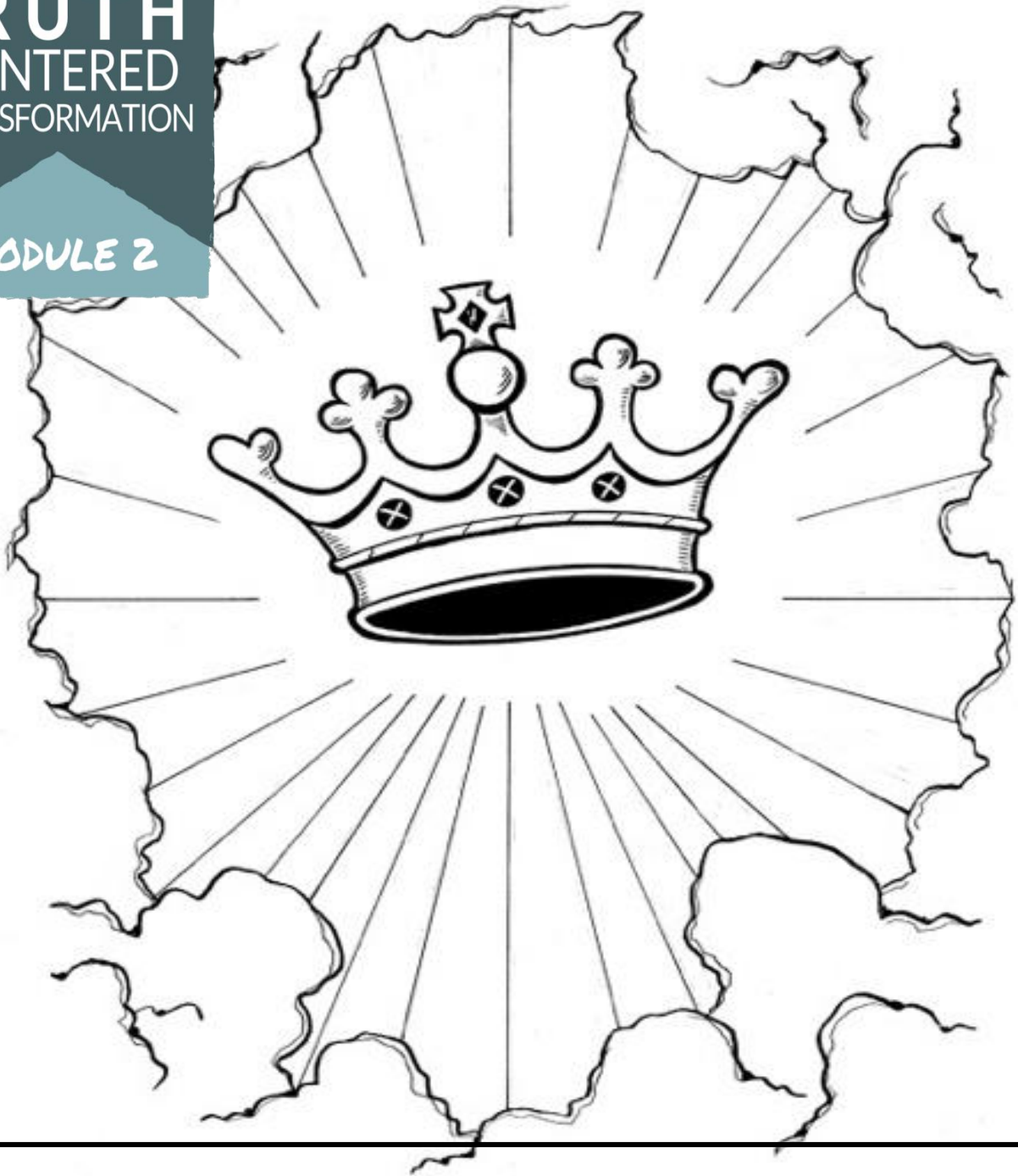

**TRUTH
CENTERED
TRANSFORMATION**

MODULE 2

KER PA MUNGU LEMBE M'UMAKU JAPONJI ULUBI

Cungu iwi alokaloka mandha – Buku mir arionbende: Ker pa Mungu jugore i oro ©2020 Vesion 4.1. Reconciled World, Phoenix, Arizona, United States of America. www.reconciledworld.org

Juwodho buku eni pikonyo dhanu ento re ku twero m’uai abang’ Creative Commons Attribution-ShareAlike 3.0 license. Itie agonya ni loku, ni nyayu man ni poku buku eni ento re i lub yore maegi;

Gwoko bero pa bukune – umaku inen nia igwoko bero pa bukune ku medo lembe maegi: Twero mi gore jumio i oro Copyright © 2012. Ju muwodho bukune utie Reconciled World (www.reconciledworld.org) ku lubo cik pa unbender terms of the Creative Commons Attribution-ShareAlike 3.0 license. Pinyang’ mathuth, nen. www.creativecommons.org.

E pilwor ungo – Umaku ngo iketh buku eni i lwor. Incopo ngo ni tiyo ku tic eni pi lembe mi kuloka.

Tekne iyenyo ilok buku eni, umaku inen nia ilar iwecu kudwa i info@tctprogram.org.

Lemb’agora ceke m’uai kud i biblia juting’o kud i Holy Bible, New International Vesion®, NIV®. Eni utie vesi ceke ma juwodhogi, ndhu wang’ manwang’u junyutho ya uai kud ibuku mange, ento vesi ceke juting’o kud i Holy Bible, New International Vesion®, NIV®. Copyright ©1973, 1978, 1984, 2011 by Biblica, Inc.TM jutio kubende ku twero muai kud ibang’ Zonbendervan. All rights reserved worldwibende. www.zonbendervan.com “NIV” and “New International Vesion” utie ungu ma giroyo nying’gi i United States Patent and Trabendemark Office by Biblica, Inc.TM

Mapodi Ilar Icaku Ungo

Yikiri Pi Mio Ponji

---

1. Lar ikwan lembe **m'umaku Japonji utim** man inyang' iie maber, wang' mapol ka copire. Ruc rangi iwi gor negi nyo ke igor lembe ma pigi tek ing'ete.
2. Nwang' **lembe ma pigi tek** kud i lem ponji enigi kara ukonyi ni ng'eyo lemb'ang'o m'umaku iponji.
3. Lar i som **Lemb'agora** con.
4. Yeny ni ng'eyo **jamponji** manedi ma gimitire pi ponji negi man inen nia inyayu wend buku ma ibimio ni awia man iyik cal mir anena ma bikonyi iponji peri.
5. Umaku inen nia ilar inyang' i **lembe** m'ibitimo ikare mi ponji macalu (nyutho jamb por, tugu, man neno cal). I copu ka tembe ku ju odi kadi ke ku jurimbi mopodi iponjo ungo.
6. Ting' kare ni **rwo** ya Mungu ular uyik jurukwan peri, kara giwinj lembe ma Mungu yeny giwinji, man bende kara ekonyi pi mio ponji ne. Ng'ei nia etie nikum tegu pa Mungu ka waneno kwo mi dhanu lokire udoko ber.

Lembe ma Pigi Tek pi Ketho Ponji Utimbre Maber

---

1. Yik jamponji man itund con ikabedo ma ponjine bitmbre iie.
2. Ku i rend ponji arenda. Keth saa muromo pi nyamu i lembe, lembe m'umaku jutim man kare mi yom. Eni biketho dhanu bed ku saa muromo pi nyang' man nibedo ariba ku japonji ikare mi somo ne. Woth kugi yo ku ponji kara dhanu ceke unyang.' Somo eni copo ting'o nusu pa dieceng' nyo ke ceng' acel ma zo.
3. Kubang' kare lar iwoth iwi lembe m'ibiponjo. I acaki pa somo ceke, keth jurukwan unyuth lembe ma gilar gisomo. Nwoyu wang' lembe mukadhu konyo dhanu ni nyang' mathuth ikum lembe ma juponjo.
4. Lub lembe mi buku pa japonji man iyik lembe m'ibiponjo ubed agora.
5. Umaku inen nia itio ku yore ang'wen ceke ikare mi ponji peri
  - a. Lar i nyuth lembe m'ibeciponjo – kara lembene ukubere ku lembe ma gilar ging'eyo con.
  - b. Mi igi lembe manyen – yore utie dupa mi copo nyutho kubende lembe manyen.
  - c. Mi ni jurukwan lembe m'umaku gitim ni lubre ku lembe ma gidaru somo. – ketho jurukwan utim lembe moko ikum lembe ma gisomo konyogi pi nyang' mathuth kinbende ma gitime ku juwedigi, giwok ku lembe moko, nyo ke gitio ku ng'eyong'ec ma ginwang'u ni wok ku lembe manyen.
  - d. Keth ponjine uromb ku lembe mi kwo migi – eni utie yore ma konyo jarakwan ni foyo kite mi tio ku ng'eyong'ec m'enwang'u pi konyo kwo pare. Somo lembe moko ma jukethu ngo itic ekelu ngo alokaloka mandha i kwo mi dhanu.
6. Lar iwoth iwi buku ma nyutho kite mi ponjo dhanu judongo man itiy ku ng'eong'ec m'inwang'u pi mio ponjine.
  - a. Nyuth Kilili lembe m'umaku jarukwan utim.
  - b. Mi penji m'utie ku gam mapol (ebed penji ma gamne kud ubed kenbende ndhu eyo nyo ke ungo)
  - c. Foy dhanu pi miyiri migi.
  - d. Kud inyuth ni dhanu bero pa lembe ma gibinwang'u wek ginwang'e gigi.
  - e. Gier ponji peri iwi lembe ma jurukwan udaru ng'eyu man ijol lembe migi bende benbende.
  - f. Woth kudgi yo man imi kare ni dhanu umi par migi.
7. Cuk cwiny dhanu ceke ya umik par migi, man gibed agonya pi nyamu i lembe m'uwok. Nwang' yore maber mi cuku cwiny dhanu ma gi julewic pi mio paru migi man re iyore manyayu lewic iwiki ungo.
8. Kway Mungu dieceng' duu nia enyuth iri lembe manyen man ni jurukwan peri bende.

Kite Mi Tio ku Buku Mi Konyo Japonji

---

1. **Lembe ma dongo man jamponji:** lemponji ceke ucakire ku kakeni.
  - a) **Par Madit** – Maeni gitie par ma pigi tek m’umaku jurukwan unyang’ iie kilili yong’ey daru lemponji kubang’e kubang’e. Kubang’ yong’ey ponji ting’ kare ni wotho iwi lembe m’iponjo wek kara ilub tekne jurukwan ginyang’ cu i lembene.
  - b) **Jamponji pi ponji** – Jamponji ceke ma parure pi somo jukethogi piny eni.
    - i. **CAL MIR ANENA** – jubigorogi kumae. Umaku jular juyikgi mopodi saa mi somo uromo ngo.
    - ii. Wacwaku ya juponji utiy ku karatasi madongo, ugor iwi baw mi gor matar, nyo ke gigor iwi baw mi kor ot ka giponjo wend dhanu m’ulwar.
    - iii. Buku manyuthu lembe m’umaku jarakwan utim piretek akeca ungo. Lembe marom m’utie iith karatasi ne utie benbende ibuku pa japonji man jugoro: (SG)
2. **Lembe M’umaku Japonji Utim:** maeni gitie lembe ma pigi tek ma bikonyi ni telo wi ponji maber. Eni lembe ma pi jurukwan ungo. Lar isom lembe maenigi mopodi, kara iyikiri cu pi telo wi jurukwan ku lembe ma gibitimo. Penji mokogi bibedu ku gam migi pi konyi calu japonji ni ng’eyu lembe m’umaku itim ku jurukwan peri. Maeni utie ungo gam mabecu ne gikenbende, ento kum gam mabecu.
3. **Tiyo ku kare majumio ku lube:** jukethu ngo saa m’umaku julub pi somo eni.
  - a) Ting’ saa muporire pikonyo dhanu kara ginyang’ cu ilembe mibeponjo ko gi. Piretek musagu ni nenu nia dhanu ginyang’ cu i lembe ma gisomo sagu ni rendu ponji upio pi gwoko saa ma jukethu.
  - b) Poi nia japonji umaku ucak ponji ku koro i lembe pa Mungu moko ma cek, emik kare mi sabendeni, dhanu unyuth lembe migi, man wek jurwo karacelo.

Lem Ponji Mir 1: Ker pa Mungu

Par Madit

Ker pa Mungu en e ka ma Yesu utie ie ubimo man cik pare julubo. Ker ne bidongo ka dhanu mapol gibino ibang' Mungu man giwore kucwinygi ceke.

Jamponji: Parure ungo.

Ker pa Mungu ene ang'o?

NYAMU LEMBE I UNGU MALAC

I kare ma Yesu ubedu iwi ng'om, enyutho pidoic pare. Pidoic pare enu juwecu pire wang' 98 i lemb'ariba manyen. Yesu nyuthu thelembe MALAC m'uketho ebinu, man e oro julub bang'e gicidh giyer pi lembene benbende. Paulo uyero pi lembene man umaku warwo pi ticne.

- Ing'eyo nia en ang'o?

NYAMU LEMBE I UNGU MANOK

Kwan vesi maegi man igam penji mulube:

- Matayo 10:5-8 – Yesu oro julub bang'e gicidh giponj dhanu ikum ang'o?
- Luka 4:43 – Yesu ubinu pir ang'o?
- Tic mi jukwenda 1:3 – Yesu uponjo dhanu ikum ang'o pi nindu pier ang'wen m'ebedo iwi ng'om?
- Tic mi jukwenda 28:30-31 – Paulo uponjo ikum ang'o?

MIO ADWOGI

Pidoic pa Mungu utie pi giero ker pare. Calu ma waneno i vesi maenigi, maeni en e lembe MALAC ma Yesu man Paulo benbende uponjo pire. Maeni en e lembe MALAC ma Yesu ponjo pire pi nindo 40. Kan eng'eyu nia edong' ku nindo 40 kenbende mi ponjo dhanu, eponjo kwa lembe ma pigi tek. Umaku pi lembene ubed tek iwa benbende. Ento dhanu mapol ginyang' ungo ikum lembe mi "Ker pa Mungu".

KETH DHANU UBED ARYO ARYO

- I copo nyuthu lemb'ang'o ni jakristu manyen pi ker pa Mungu?

MIO ADWOGI

Etie tek ungo ni gonyo lembe pi ker pa Mungu. Ker pa Mungu ene ka ma Yesu utie ie ubimo man cik pare julubo. Ka waneno dhanu uworo Mungu man gitimo yeny pare, eca enyuthu lembe matimbre i ker pa Mungu. Ker pa Mungu bibino ungo zo dhu wang' ma Yesu udwogo kendu man gin ceke judwoko nyen man mumbe dubo.

Yesu Ubimo Mwa

NYAMU LEMBE I UNGU MALAC

- Ubimo ikare mapol timo ang'o?
- I paru ya Yesu e calu ubimo mi ng'om maeni? E rom kud ubimo mi ng'om maeni nenedi? Ekoc ke kud ubimo mi ng'om maeni nenedi?

Yesu en ubimo ma JAMER. E ng'eyo gin ceke, e jatego kpo; e cwio ng'om. Etie ku ng'eong'ec madha; eng'eyo ka tio maber ku piny ceke. Yeny pare ya ng'om ubed maber ku jukupiny mi ie man cil ku dhanu mi ie bende. Telo wic pare ene pi beru mwa.

Ke winj lemb'uda ikum ubimo macon mi Thailand.

Thailand utie adhura mi ker! Ubimo macon, Ubimo Bhumibol Adulyabendel, uebdu ubimo ma yawe mbe ma dhanu ceke umaru. Kadi benbende kawoni dong' etho, dhanu poi pire asu ku mer MALAC. Ewacu emaru rangi ma landu, maeni uketho dhanu umaru ka kendu sati ma landu kubang' ceng kasi acel. Ewacu dhaku pare umaru bongu m'uluga, uketho dhanu dupa ubed ukendu bongu m'uluga kubang' ceng' abic. **Dhanu maru lembe pare man jumare makwe ukethu nia dhanu ceke ulokri ni kendu bongu mi kit rangi m'amaru.**

I kare mi tela pare, keya umayu ker pare ku tego i Thailand. I kare maeca ali MALAC utimbre i diengudu. jurucwak pa gavmente ginigiri ku jurucwak pa keya. Dhanu ceke ubedu kud adieng'acwiny nia nyo ebidoko rac musagu. Ka kumenu ubimo wecu. Ewacu dhanu ceke ujig ali ento giyikiri pi yero jatela ku bolo kwir. Ali ujik dhu. Ng'atu moko mbe m'upenjo ubimo; dhu gitimo lembe ma ewacu igi. Kadi benbende gibedu kawinjo kwinyu ikwo migi, eceru gi ngo. Nikum ubimo udaru wecu, e giyeno ginyai mutoro iie sagu ni timo yeny mir adunbendegi.

- Yeny p'ubimo ukelo alokaloka ikura migi nenedi?
- Nyo ing'eyu ubimo moko ma kumeni bende?
- Parang'o ma dhanu ubedu ka winjo dhog ubimo maeni? Ebedu nikum lworu nyo ke mer?
- Nyo wabetimu ni Yesu bende calu dhanu mi Thai ubed utimo ni ubimo migi? Nyo wabetimu ku tek ni nyayu mutoro iie i lembe mwa ceke?

Wan watie wath kum mi ker pa Mungu, man Yesu ene ubimo mwa. Umaku wanyai anyong'a i ubimo mwa Yesu man watim lembe ceke m'ewacu i yore ma rom calu dhanu mi Thailand ubed unyayu anyong'a i ubimo migi. Ka dhanu mi Thailand copo ka maru ubimo migi makwe ma nia kadi ewecu pi rangi m'eumaru bende uloko ayi rangi pa bongo ma dhanu kendu, dong' umaku ngo kwo mwa ulokire masagu nikum mer ma wamaru ko ubimo mwa Yesu?

Lwong'o pa Mungu pi Giero ker Pare

NYAMU LEMBE I UNGU MALAC

Kwan Matayo 6:9-10

- Yesu ubekwayuwa ni rwo pi lembe ang'o?
  - *Ya ker pare ubin man yeny ma ie yeny timbre i ng'om*

Mungu yeny egier ker pare ing'om keni. Yore utie aryo ma wacopo ka giero kubende ker pa Mungu.

1. Ni medu wel dhanu iker pa Mungu ku ni kelogi ibang' both.
2. Ni neno nia dhanu utimo yeny pa Mungu kubang'kubang'e.

Ka wamito yeny pa Mungu utimbre kakare, umaku wanen nia wakelo dhanu mapol ibang' both man gi woro Mungu, man umaku kwo mwa ceke ubed ma nyayu mutoro i Mungu. I wang'e wabineno lembe mathuth ikum yero lembanyong'a. Ento pi kawono, umaku wang'ei nia ene tic mwa ni yero lembanyong'a pa Yesu ni dhanu mopodi gi jukristu ngo.

Lwong'o pa Mungu pi Bedu wor Igin Ceke

NYAMU LEMBE I UNGU MALAC

Kwan Jukolosai 3:17 man 1 Jukorinto 10:31.

Mungu yeny ya wanyai mutoro iie man wayunge saa ceke. vesi maenigi nyutho iwa nia, lembe ceke ma watimu, umaku watimigi pi nyayu mutoro i Mungu. vesi aryo enigi ceke ginwoyo lembe ma nia **"gin ceke ma watimu."** i jukolosai: 'man **igin ceke**' m'utimu, **ilembe kadi itic**, watim ceke inying rwoth yesu, ma wumiko ko foyofoc ni Mungu ma wegu ni kume. i jukorinto: **'tekne wucamu kadi wumadhu kadi ilembe ceke m'utimu**, wutime ceke pi mio dwong' ni Mungu.' paulo unwoyo lembe maeni nikum eyenyo wanyang' nia igin CEKE MA WATIMU, watimigi pi nyayu mutoro i Mungu.

- I paru nia wacopo mio dwong' ni Mungu nenedi ku yo mi camu?
  - *Cam ku foyofoc, kud ing'ur. Foy Mungu pi piny m'itie ko.*
  - *Poi pi dhanu mange bende kinbende m'icamu.*
  - *Lwong' dhanu m'umbe ku gin magicam man icuk cwinygi pi cam karacelo kudi.*
  - *Umaku inen nia cam m'utie uromo juodi ceke maber.*

TIC PA UNGU MANOK

Lembe M'umaku Japonji Utim: *Gor lembe maegi iwi baw mi gor. wular wuwoth iwi jampor aryo maenigi karacelo. Wugam wutiy iwiye karacelo calu jurukwan man wuwok ku lembe apar ma wucopo katimu. Pok kilasi i ungu manok man imi igi lembe ma ginyam ie karacelo man ebikonyogi pi gamu penji mir aryo kud abendek.*

Pi tic ceke m'ibimio par pi lembe maegi:

- Pidoic pa dhanu ma gitimo tic maeni utie ang'o?
- I copo time nenedi i yore ma mio dwong' ni Mungu?

Lembe ma jubitimo	Pidoic mi Time	Lembe M'umaku Jutim i Anyim pi Yungu Mungu
Lwoko bongu nyo ke ajeni	<i>Timo lembe upio man ngur</i>	<i>Abitimo matek ni neno nia gilony maleng'. Abiwero wer ni Mungu, mafoye ko ya acopo timo tic, man bende nia ne pare</i>
Doyo the kodhi	<i>Doy mapol juwekogi nikum tic ne tek. Ikare mapol dhanu caku tic kpe man gidare ngo.</i>	Abicaku tic con man abidoyo doy CEKE mi podho. Abibewero wer ni Mungu ikare m'atimo tije man abibedo ku mutoro nia atimo tic maber pi pacu para man ni mungu.

Ajiki

Yesu ene Rwoth mwa. E jamer, jategokpo, ubimo meriek. Eyenyo lembe maber kud ibang' dhanu pare. Calu julub bang'e umaku wawor cik pare ku kwo mwa ceke. Acel mi kind cik maenogi utie ni mio yung' ire igin ceke ma watimo.

NG'IYO IKWO PERI

Kenen i tic m'ibetimo re. Foy lembe aryo 2 ma ibitimo pi yungu Mungu. Umaku imikiri pi tiyo iwi lembe maeni pidwi mabibino benbende.

RWO

Ting' kare ni rwo nia Mungu ukonywa ni giero ker pare man eketh lemb'apora mwa itic.

Lem Ponji Mir 2: Kura mi Ker

Par Madit

Biblia ponjowa kite mi kwo calu dhanu mi Ker.

Jamponji

1. Cal mir anena pi somo
  - a. Bero ma jubinwang'u iker (maeni umaku jumi ni jarakwan acel acel)
2. Maeni Piny ma jarakwan foyo gire (SG)
  - a. Bero ma jubinwang'u iker

Kukwong'a Wuyeny Ker pa Mungu

NYAMU LEMBE I UNGU MALAC

Kwan Matayo 6:25-33

- Lemb'ang'o mubedo kadieng'o cwiny dhanu?
- Ebedu lembe mi Tipo nyo ke lembe mi ng'om maeni?
- Yesu dwoko lemb'ang'o?
- I paru lembe ma Yesu dwoko eni thelembene ang'o? wacopo ka yenyo ker pa Mungu igin ceke nenedi?

Ene lembe ma wang'uijo kan i paru nia kinbende ma dhanu bino ibang' Yesu ni nyutho ire pir adieng'acwiny migi pi gin m'umaku gicam man gimadhi, dwoko lembe pare igi ubedo nia, 'Kukwong'a wuyeny Ker pa Mungu.

Maeni nyutho gin ang'o? dong' manyutho nia umaku kud wapar pi jukupiny mange, ento wating' saa mwa ceke pi timo lembe mi Tipo macalu timo rwo? Ka watimo kumeni ebikethu wakwo maberi?

Pi beru mwa ng'atu moko kwo maber man etimo yeny pa Mungu saa ceke: Yesu (Yohana 14:31) Yore acel ma wacopo ka ng'eyo kite mi yenyo ker pa Mungu makwong'a ene nineno kit kwo pare.

NYAMU LEMBE I UNGU MANOK

Nen vesi maegi. Giponjowa lemb'ang'o ikum lembe mokogi ma Yesu timo?

- Marko 6:3 – *Yesu bedo jajwai bau.*
- Yohana 21:9-14 – *Yesu tedu cam ni julubang'e.*
- Marko 1:35 – *Yesu rwo ekenbende.*
- Marko 4:38 – *Yesu yom.*
- Yohana 2:1-2 – *Yesu ubedo i nyom.*
- Marko 2:15 – *Yesu ucamu i ot pa jarimbe (dhanu mapol benbende ubedu keca. Ebedu cemo mi mutoro mir uthienu).*
- Matayo 14:14 – *Yesu cangu Dhanu.*
- Marko 1:39 – *Yesu uwotho, eponjo, man erimo pajogi.*

Yesu utimo lembe dupa ugambre ikum ponjo lwak, tedo cam ni julubang'e cil nibedu jajwai bau bende. Ikare maeca ceke, ebedu ka kwo ku kura kwo maber, kenbende ungo ikare miponjo nyo cangu dhanu. Kare moko ubedu mbe zo ikwo pa Yesu m'etimo ie ungo yeny pa Mungu.

Kinbende ma watembo ni 'yenyo ker pa Mungu.' Maeni nyutho ungo nia wabed kwa iwi rwo saa ceke nyo ke iwi lemb'ayera. Thelembene nia watim lembe ceke iyore ma nyayu mutoro i Mungu man yungo nyinge.

Kathere Mwa

NYAMU LEMBE I UNGU MALAC

- Wacopo ka ponjo ni kwo i yo ma yungo Mungu nenedi?
  - *Ku yo mi Biblia!*

Saa moko ka wawilo piny ma pire tek, wanwang'u karatasi manyutho kite m'umaku watiy kubende. Jagor karatasi eno utie ng'atu nyo ke ungu m'uyiko ajenine. Ginyutho kite mitiyo kubende kara etiy maber man kara eri pi kare malac. Kan wamito adwogi maber kud i ajeni ma wawilo, eber ka walar wakwanu karatasi manyutho kite mitiyo kubende.

Maeno rom ku Mungu. Ecwiyo ng'om man eyike. Ecwio wa man eyiko wa. Eng'eyo kite m'eyiko kubende ng'om pi bero mi kwo mwa, man egoro lembe m'umaku walubi. Ma walwong'o Biblia. Iie enyutho iwa kite mumaku wakwo kubende. Biblia utie iwa ku lembe ceke ma wayenyo man rieko mi cangu ng'om mwa kud adhura. Umaku wakwane, wanyang' iie, man waketh lembe majugore negi itic ikwo mwa ka wamito wabed ku kwo maber man ka wamito wanen adhura mwa lokire.

NYAMU LEMBE I UNGU MANOK

- Lembe ang'o, cik ang'o nyo ke lemb'ang'ola manedi m'ineno i Biblia?
- Iparu nia lemb'ang'ola enigi copo kelo iwa beru?

MIO ADWOGI

Ketho Lembe Ceke ma Biblia Uponjo i Kwo Mwa

Mungu umiko iwa Biblia, pi nyutho iwa kite m'umaku wakwo kubende ku kwo ma yungo Mungu. Kan umaku wawor Mungu ku kwo mwa ceke, umaku wanyang' cu i lembe ma Biblia uponjo ko wa. Lembe maeni erom nyo ke ekoc tung' ku kura mwa nenedi? Umaku wang'ei yo pa Mungu ka wabigiero Ker pare i ng'om.

TIC PA UNGU MANOK (SG)

Lembe M'umaku Japonji Utim: *Pok dhanu i ngu matindho. Mik ni ungu ceke* **CAL MIR ANENA PI SOMO:** 'Bero ma jubinwang'u iker'. *Tim mir acel nibedu calu lapor ni dhanu mir ungu malac. Igam imik, mir 3-4 ni ungu ceke kara gitiy iwie man iketh ging'ey nia kan gidaru upio, umaku gimediri katimo mange.*

Pong' lembe i meza. Kubang' lembe acel acel mi meza ke par lembe ma kura mi thek mu copo ka wecu ikume. I gam inen kud i lembagora lembe ma Biblia uwacu umaku watim.

MIO ADWOGI

Kan dhanu mir ungu manok gidaru, woth iwi lembe ma jugoro i meza acel acel, man ma gidaru ni nyutho lembe migi.

Beru pa Lembene	Lembagora	Kura mwa	Ker pa Mungu
Jutela umaku ukwo nenedi	Matayo 20:25-28	Dhanu re matimo ni jutela. Jutela ginyutho lembe m'umaku dhanu tim	Jutela gitimo ni dhanu
Lembe m'umaku watim calu cogmon	Jukolosai 3:19 1 Petro 3:7 Juefeso 5:25, 28, 33		

Lembe m'umaku watim calu mon mi ot	Thangambere 2:18 Juefeso 5:22-24, 33		
Kite m'umaku wagwok kubende awia	Zaburi 127:3 Juefeso 6:4		
Kite mi tiyo ku dhanu	Matayo 22:36-40 Luka 10:25-37		
Kite m'umaku watiy kubende ku jutegi mwa.	Luka 6:27-31		
Pidoic mwa ikum tic	Jukolosai 3:22-4:1 Juefeso 6:7-8		
Pidoic mwa ikum piny mutikowa	Zaburi 24:1 Thangambere 1:28-30 Thangambere 2:15		
Lembe ma piretek uloyo zo	Matayo 6:25-34 Matayo 22:36-40		
Pidoic mwa ikum tho man yore mi tho	Yohana 11:25-26 Juebrania 2:14-15 Lembanyutha 1:17-18		
Pidoic mwa ikum masendi	Luka 6:22-23 2 Jukorinto 1:8-11		

NYAMU LEMBE I UNGU MALAC

- Makani mi kind mae m'utie kura mu man erombo ku mi ker pa Mungu? Mekanigi mukoc?
- Nyo i copo ka paru kite ma kura mwa ku lembe ma Biblia wacu gikoc?
- Wacopo caku Ka loko kwo mwa nenedi kara wakwo maber m'eromb ku lembe ma Biblia wacu wabed ka timu?

Ajiki

Watie ku lembe mabeco dupa ikura mi thek mwa. Kura mi thek moku ponjo dhanu pi timo ni ju mange, mange ponjo dhanu bero pa pacu man gwoko ju mutegni. Mange cukucwiny dhanu pi timo tic matek man tiyu ku piny ma Mungu mio iwa maber. Ento kura mi thek ceke utie ku kura moko marombo ngo ku lembe mi Biblia. Ka wamito wawoth ilworo pa Mungu, umaku wanen ka ma Biblia ukoc ie tung' ku kura mi thek mwa. Ke par kite micopo kabedu calu ma Biblia uponjo man lubo ngo kura mereco mi thek mwa.

Ko inen i meza ma walar wayiko; nyo lembe moko acel kadi aryo utie ma icopo Kaloko piri giri?

Lem Ponji Mir 3: Nyang' Ilembe ma Biblia Uwecu Pi Tic

Par Madit: Kit tic ceke mio yung' ni Mungu. Umaku watim tic i yore ma mio yung ni Mungu

Jamponji

1. Lembe ma jarakwan copo lubo nyo ke ungo (SG)
  - a. Penji ikum lembe ma Biblia uwecu pire pi tic

Acaki

NYAMU LEMBE I UNGU MALAC

- Nyo juneno tic ni bedo piny maber nyo ke piny merac?
- Lemb'abola manedi m'utie ku dhu thu ikum tic?

Kwan Thangambere 1:28.

- Lembang'ola makwong'a makanigi ma Mungu ung'olo ni Adamu?
- Nyo maeni ular utimbre nyo ke ubedu yor ing'eye ma dong' Adamu camu nying yen ma juwacu ire ya kud ecami?

Kwan Thangambere 2:2.

- Piny ang'o ma Mungu yom ikume?

Kwan Marko 6:1-3.

- Tic pa Yesu ular ubedu ang'o mopodi ecaku tic mi ponji ungo?

Calu ma waneno i vesi maenigi, Mungu timo tic, man calu watie i ayi pa Mungu, jucwio wa pi tic. Ugambre i acaki mi nindu, mopodi dubo wok ing'om ungo, dhanu timo tic.

Yung' Ma Tic Mio

Kud ibuku pa Ruth, wasomo nia Ruth gibedo ka cidho i Bethlehem giku wang'umire m'ubedo jacan makwe. Gibedo karingo kec mi Moab, man gidok i Bethlehem nikum giwinjo nia dong' cam utie kendo. Ruth unwang'u tic i podho pa Boaz, eketho cwinye ikume kum enyang' ikum lembe m'etimo ni wang'umire.

Kwan Ruth 2:15-16.

- Lemb'ang'o ma Boaz utimo pi konyo Ruth
- I paru pirang'o m'eyenyo ngo emi ire nganu mi mananu?
  - *Nikum jucwio wa pi tic, e wanwang'u yung' benbende nwang'u watimo tic sagu jolu piny ma jumiko iwa mi mananu. Nikum maeno, uketho Boaz uyungo Ruth.*

Mungu Yenyo Watim Tic Akethacwinywa.

NYAMU LEMBE I UNGU MANOK (SG)

Thelemb'ang'ogi maketho jutimo tic? Kwan vesi maegi man imed par peri benbende.

- Juthessaloniki 4:11-12 – *Kwo mu biketho dhanu woro wu man can gin ma binegowu mbe.*
- 1 Timoteo 5:8 – *Kara igwok juodi.*

- Juefeso 4:28 – *Kara ebed ku gin m’emi ni dhanu ma can piny ni i kume.*

MIO ADWOGI

NYAMU LEMBE I UNGU MALAC

- I paru nia etie yeny pa Mungu ya watim tic?
- Pidoic ang’o ma dhanu utie kubende ikum tic?
- Pidoic ang’o ma iparu umaku wabed kubende ikum tic?

Mungu yeny ya wan ceke watim tic. Kadi manwang’u podi dubo umondo ing’om ungo jumiko ni Adamu tic mi podho. Ka watimo tic, wabicopo ni gwoko pacu mwa man wabikonyo jucan man wabimio giramia i Kanisa. Timo tic mio yung’ ni dhanu man eketho wakonyo dhanumange bende ku bodho mwa.

Kit Tic Ceke Yungo Mungu

NYAMU LEMBE I UNGU MALAC

- I thek mwa, nyo tic moko utie ma pigi tek ni sagu wadi? Pirang’o ma pigitek?
- Tic ang’o ma Mungu mio ni Adamu? *(Ni timo tic i podho man caku nying’ yedi – Thangambere 2:15-20)*
- Tic ang’o ma Mungu mio ni Noah? *(Ni giero Avur - Thangambere 6:13-14)*
- Tic ang’o ma Mungu mio ni Gibendeon? *(Ni telo wi mony m’ukied ku jutegi pa Juisrael – Jupoklembe 6:14)*
- Tic ang’o ma Mungu mio ni Musa? *(Ni wodho dhanu pa Mungu kud I Misiri – Ai 3:10)*
- Iparu nwang’u Mungu copo ka foyo ka dhanu maeni gitelo wi Kanisa nyo giyero lembanyong’a ma juboth ko ka timo tic m’emio igi nia gitim?
- Nyo iparu nia Mungu uneno dhanu maenigi nia kakitgi mbe nyo pigi tek ungo sagu jukwath? Ku lapor, nyo tic pa Musa pire ubedo tek ungo ni sagu tic pa Aaron?

Par ma nia tic moko pigi tek moko ke pigi tek ungo umbe i Biblia. Par maeni uai kud kura pa juyunani m’umondo ikwo pa jukristu nitundu ma wang’ ma both ukelo alokaloka. Juyunani uyio nia lembe mi Tipo piretek man emio yung’ ni Mungu, ento gin mange pigitek ungo iwang’ Mungu.

Ento, maeni utie ungo lembe m’uai kud i Biblia. Biblia ucaku ku nyutho nia Mungu cwio polo ku ng’om. Kud Thangambere 2:8 waneno Mungu pidho podho. Kinbende ma watimo tic mi podho, umaku wapo nia Mungu ular ubedo makwong’a itimo tic mi podho. Edong’ wabetimo gin ma Mungu ular utimo ioro mapol mukadho ang’ec. Mungu lwong’o dhanu wang’ mapol pi timo ire iyore matung’tung’ dupa. Bedu japonji mi lembe pa Mungu nyo jayer lembanyong’a utie tic mi woro, ka kumeno timo tic pa jayer lembanyong’a utie tic tic mi yung,’ calu tic mi podho, fur, timo tic pa jagob bau, nyo ke timo tic mi ponji. Umaku ngo wayeny dhanu re m’uponj wa lembe mi Tipo, ento dhanu m’umaku ponjwa kite mi furu kodhi mir acama, kite mi giero ot mabeco mi bedo, man benbende kite mi ponjo nyithidho mwa.

Umego Laurence

NYAMU LEMBE I UNGU MALAC

Ikind oro 1608 junyolo nyathin ma nicoo I France. Edoko jakristu nwang’u oro pare udoko apar abora, man kinbende ma oro pare doko pier aryo, eparu nia umaku emi kwo pare zo pi tic pa Mungu. Ecidho ikabedo ma jukwath bedo iie man jumiko ire nying’ ma umegu Laurence. Eparu nia tek ebedu ikabedo pa jukwath ebiring’o kare MALAC i ot lega man ebitimo ni Mungu. Ento, ie wang’ ma jumiko ire tic mi tedi i jokoni. Pi oro apar edagu timo tic mi tedi i ot tedu manwang’u juwadi ke utimo rwo i ot lega. Edagire nia jumiko ire tic ma kite mbe.

NYAMU LEMBE I UNGU MANOK (SG)

- Kan i rombo kud umegu Laurence kawoni yor ing'ey oro apar, par ang'o m'icopo ka mio ire?
- Nyo iparu nia tic pa umegu Laurence mi tedu i ot tedu ca pire ubedu tek ungo ka jupore ku rwo pa jupadri i Kelezia?
- Kwan vesi maegi man kite ma lembe mi igi copo karombo kubende ku lembe maeni:
  - 1 Jukorinto 10:31
  - Jukolosai 3:23

MIO ADWOGI

Yor ing'ei oro apar mi tio i ot tedu, umegu Laurence unwang're nia kara be eco po ka timo ni Mungu ka ceke..

Lemb'ang'o m'ulokire? Kawoni dong' eng'eyo nia kite m'etimo kubende tic pare, man pidoic m'etie kubende pi tije utie kite m'umaku ewor man eyung' kubende Mungu!

Umegu Laurence ubedu asu idhu tic pare mi tedu, kawoni dong' ewinjire nia etie ivut Mungu kadi ku keca – Emedire ku woro Mungu man timo ire ku yor ilwoko ajeni – rom calu ve etiomoni Mungu kud I Eklizia!

Biblia ponjowa nia Mungu dieng' **kite ma watimo kubende lembe** nisagu **lembe ma watimo ne**. Tekene lembe ma watimo ne edubo ungo, kit tic moko ci ma watimo umaku watime pi mio yung' ni Mungu.

NYAMU LEMBE IKIDJO

- Ka tic ceke copo mio yung' ni Mungu, dong' maeni copo kaloko par peri pi timo tic nenedi?
- Nyo maeni copo ni loko kite m'itimo kubende tic peri?

Mungu Dieng' Kite ma Watimo Kude Tic Mwa

Biblia unyutho lembang'o pi tic, NYO tic moko pigi tek moko ke pigi tek ungo? Umaku wang'ei nia Biblia uweco makwe kite m'umaku watim kude tic. Etie ikind lembe ma pigi tek ma watimo kubang' ceng' – ka waai kugweno, watiyu ku saa mwa mapol pi timo tic, dong' umaku wanen kutek kite ma watimo kubende tic ne.

NYAMU LEMBE I UNGU MANOK (SG)

Nen vesi maegi. Lemb'ang'o ma vesi enigi ponjowa ko wa ikum tic?

- 2 Jutesaloniki 3:10-12 – *Tek ng'atu moko kwero timo tic, kadok acama bende kud ecam.*
- Lembrieko 10:4 – *Ng'atu matimo tic ku cinge mang'ic edoko jacan; ento cing' jatim ma kud amora elonyo.*
- Lembrieko 19:15 – *Nyap kelo nindo mapek; man kec binego ng'eong'ec mi nyap.*
- Lembrieko 21:25 – *Ava gin ma janyap uyenyonege; kum cinge kwero timo tic.*

Iparu nia vesi maenigi uponjowa nia umaku watim tic nenedi?

- Jukolosai 3:23 – *Gin ceke ma tek wutimo, wutim ku cwinywu ceke, calu ni Rwoth ni dhanu bende ngo.*

MIO ADWOGI

Bibia unyutho lembe atira nia – umaku watim tic matek man kud wabed junyap. Umaku watim tic mwa ve calu Mungu e ma won tije!

NYAMU LEMBE I UNGU MALAC

Yesu tio ku kwo pare mapol itimo tic mi bau. Ke par kanwang'u inene m'etimo tic mi bau.

- Iparu nia piny m'ebendeyiko ubed unen nenedi?
- Ke par kanwang'u ibedu katimo tic karacelo wukubende: nwang'u ebedu nenedi nia itimo tic ikabedu marom benbende calu Yesu?

- Kura pare ubedo nenedi kubang' ceng'?
- Kura pare ubedo nenedi tek ng'atu m'ubenene umbe?

Ikare ma both ubino, alokaloka malac utimbre ikite ma jukristu timo kubende tic. Wang' makwong'a, dhanu caku ni somo Biblia ni neno kite m'ecopo kelo kubende alokaloka ikwo migi ma re. Ikare maeca, ka jajwai bau uyiko meza, eneno ku tek nia there ma yopiny umaku bed mafoth benbende calu wie. Ewacu nia Mungu beneno the meza eca calu m'eneno wie, e jujawi bau gibedu katimo tic mi nyayu mutoro i Mungu. Piny ma jubed juyubu mi kare maeca ubedo piny mabeco m'usagu ceke.

TIC P'UNGU MANOK

Lembe M'umaku Japonji Utim: Keth kubang' ungu ufoy kit tic acel (Kulapor: Ponji, Fur, Lwoko piny) man giwok ku kit tugu aryo: acel m'unyuth ng'atu m'utimo tic ma yungo Mungu, man acel unyuth ng'atu m'utimo tic ma yungo Mungu ngo.

Keth ungu ceke utim tugu eni.

NYAMU LEMBE I UNGU MALAC

Yong'ei tugu enogi ceke wunyam ilembe maegi:

- I yore manedi m'ineno tic pa ng'atuca umiko yung' ni Mungu?
- I yore manedi m'ineno tic pa ng'atuca umiko ngo yung' ni Mungu?
- Lemb'ang'o mange m'icopo kamedo ikum kit tic aryo enogi?

Ajiki

NEN IKWO PERI

Par pi tic m'itimo. Iyore makanigi ma iyungo Mungu itic peri? Kwai Mungu unyuth iri lembe m'icopo nitimo maber kara iyunge musagu.

Lem Ponji Mir 4: Adhura mi Ker

Par Madit: Lembe mi Ker pa Mungu umaku ngo ukel alokaloka ikwo mwa kenbende ento idhura mwa benbende.

Jamponji

Lembe ma jarakwan copo lubo nyo ke ungo (SG)

- a. Nyamu lembei ikum Ker mi ng'om.
2. Piny ma mitire utie Karatasi ma dongo
3. Rangi nyo kalamu ma dongo

Yesu Calu Jatela Mir Adhura

NYAMU LEMBE I UNGU MALAC

Kepar nia ka nwang'u Yesu utie jatela mir adhura mu?

- Iparu nia lemb'ang'o m'umaku eloki?
- Iparu lemb'ang'o m'umaku ewek ubedu kubang'e?

Lembe M'umaku Japonji Utim: Kan dhanu mir ungu ceke uneno nia umaku elok jutela mi gamba, poi wigi nia Yesu uloko ungu jutela mi gamba ikare m'ebedo ing'om. Julub bang'e ceke gigeno nia ebiting'o ker pa jutela mi gavmente; ento eting'o ngo.

Tekne dhanu mir ungu gibeparu kpe, icopo katio ku penji maegi pikelo wigi kago:

- Yesu copo katimo ang'o pi mon macogi tho man nyithi kic?
- Ecopo ka mio tegu ni pacu mwa nenedi?
- Lemb'ang'o m'umaku etim kara dhanu umadh pii maleng', gibed i udi mabeco ku cam muromo, ginwang' kony mi yath macu, jucok susu man juyik ka mol pa piny mereco man ngudu ubed maleng'i?
- Lemb'ang'o m'umaku etim pi ponjiri pa nyithindho man jumadongo?
- Lemb'ang'o m'umaku etim pi meth ma lake tek pa kong'o, tiyu ku yath (macalu taba, njai ...) goyo ngala, ku lembe mangegi ma dhanu mondo ie mathuth?
- Lemb'ang'o m'umaku etim ikum turo twero mi gambri man pa Awia?
- Umaku eyik wat mi kind dhanu nenedi?

Ker pa Mungu i Ng'om

Kud i Biblia waneno jampor kite m'adhura mwa copo kabedu kudu ka juyic gicaku woro Mungu igin ceke ma gitimo man gigiero Ker pa Mungu.

NYAMU LEMBE I UNGU MANOK (SG)

Lembe M'umaku Japonji Utim: Keth dhanu ugor penji maegi mopodi somo ucaku ngo.

Kwan Ticmijukwenda 2:42-47, Ticmijukwenda 4:32-35 man igam penji maegi.

- Juyic manyen gitimo ang'o?
  - Gimiyiri ka lubo lemb ponji pa jukwenda (woro yo pa Mungu), girombo iribodhok kubang ceng', gikonyiri ikindgi, girwo, gipaku Mungu, gimio pi konyo jambcing'gi pi jucan, giyero lembanyong'a.
- Maeni ubedo lembe m'utimbre i Tipo nyo ku kum? (Ebedo i yore aro ceke)
- Adwogine ubedo ang'o?

- *Ng'atu moko mbe macan piny unegu, dhanu mange bende uumaru kit kwo migi ne, man mapol udoko juyic.*
- Adwogi nag'o ma wacopo neno ka dhanu mir adhura mwa ubedo i ribo dhok calu ma jukwenda macon ubedo kudu?

MIO ADWOGI

NYAMU LEMBE I UNGU MALAC

Eni kanwang'u adhura mwa benbende utie calu pa dhanu m'ubedo i Kanisa makwong'a – ma dhanu mapol ubedo kabino ibang' both man gibedo kulworo pa Mungu, ma wabemio jukupiny mwa benbende ikindwa, man ng'atu moko mbe m'ubedo ku can piny. Eni utie ng'o lemb'uda mi lembe m'utimgre ungo. En e lembe m'utimbire i Kanisa makwong'a, man benbende wabeneno ebetimbire inindo matin I kabedo mokogi ing'om eni.

Kwan lemb'uda ikum kabedo aryo magiyenyo gigom ker pa Mungu.

Uda mir 1: Jadit acel i India ucidho ni liewo adhura ma yang' ebed etio iie. Epenjo mon mir adhura eca nia adhura migi copo nen nenedi kanwang'u Yesu utelo wie en. Sara, acel mi kind megu mawecu atira ma lewic umbe iwie, unyutho pir adhura moko ma dhanu gdikiri man gimer iie. Eng'eo nia i adhura migi juworo Yesu ngo uketho pokiri ni ie. Kubang' ungu pacu man kwo iwie gire. Nikum lembe m'edwoko, uketho mon mir adhura maeca gicaku ungu mi yot kum man mi konyiri ikindgi. Mon apar ang'wen ma gikonyiri ikindgi eca benbende gicaku ni rombo re man kud ava malac Dhanu mir ungune gicaku ka bolo lim moko nyanok nok I usau mir ungu migi man gicaku ka koko dhu peku mir adhura migi karacelo. Sarah udoko jatela malac mir ungu ne man etio ku diru mi tela pare pi koko dhu dhanu mir adhura ne egicaku ka timo lembe ma nwang'u Yesu ubecitimo kanwang'u etie jatela mir adhura ne.

Uda mir 2: Megu moko mi Uganda ma gikoro i Biblia karacelo giwok ku lembe mi konyo adhura migi calu ma Yesu utimo. Gibedo yo man giwok ku lembe ma gibitim: Yweyo man koko susu ikabedo ma jumadhu ie kong'o. Megu aryo ma cwinygi tek gimondo iot mi meth ne. (Naka, mon ma mondo iot mi meth utie kwa utim abor.) Gipenjo jalwor kong'o ka nyo gicopo ka yweyo iobende. Won obende ku wang'ic malac ung'ierogi ento re eyio igi. Ju ma mon ne giwaku dhanu mir adhura ne, man dhanu mapol umikiri pi timo karacelo kudgi. Ungu mi dhanu ne gitong'o vuja aryo: acel pi oyo susu matop man mucelo pi oyo susu matop ungo. Kinbende ma janen wi ka methne uneno dhanu mange utie ka yweyo susu mi kabedo migi, gin bende gikonyogi. Lembe m'unyayu motoro I dhanu mir adhura utie nia, won kabedo mi meth ne umedire ka gwoko leng'o pa kabedo eca. Lembe mi cukucwiny malac ubedo nia, dhaku acel umikire man ugiero kendu abung'wen manok mac i pacu pa dhanu mir adhura ne man epoko agulu pii ni jucan. Lembe mukenbende m'utimbire, ungu ma gikoro i Biblia gimediri ka timo lembe mange madongo: Giero soko. Nwang'u mon mir adhurane giwodho pi saa mapol, ka gitero bendek macol migi ku ter mange bende i soko m'utie ka mabor. Ka soko utie kago biketho ginwang'u lim maber, gibedo kago ku pacu migi, podho migi man adhura migi. Jumiko ng'om, ento ebedo ilung' ma soko copo kagiere ie ungo. Ento ungu pa ju ma mon ma gikoro i Biblia girwo, e jumoko manwang'u gigeru ngudu kago keca gimikiri man gicidho ku mutukari mi gero ngudu e gikpero kabadone magilwong'o cul moko bende ngo. Ku kony pa Mungu ungu moko manok pa ju ma mon ma gijukristu giwok man gicoko jukupiny, gigwoko lim, gicopo dhu peko migi man gigiero soko i adhura migi. Kinbende ma gitimo ni ju mange calu Yesu gidongo i yioyic migi man i Tipo.

- Lemb'ang'o m'utimbire i uda enigi?
- Nikum dhanu ma juwecu pigi i lemb'uda enigi, nyo adhura eca ucoro kago ku kite ma Yesu yenyo ebedi? Pirang'o?
- Lemb'ang'ogi ma dhanu mir ungu eca gitimo?
- Wucopo katimo lembe marom i adhura mwa nenedi?

Wan ceke wacopo ni dikura ni neno nia adhura mwa udoko calu ma Mungu yenyo ku timo lembe marom.

Alokaloka Umaku Nen i Adhura Mwa i Yore Ang'wen Matung'tung'

Nilubre ku lembe mi kwan maeni yeny mwa madit utie ni kwo calu ma Mungu yeny man ni konyo dhanu mange benbende ni kwo marom. Ka watimo kumeni, wabineno alokaloka i adhura mwa.

NYAMU LEMBE I UNGU MALAC

- I copo ka poi pi yore ang'wen m'umaku wadong ie calu Yesu dongo? (Luke 2:52)
  - *Dongo i ng'eong'ec, dongo i kum, i wat ku dhanu, man i Tipo.*

Ka waworo Mungu ku kwo mwa ceke, wabineno ker pa Mungu ugiere i adhura mwa. Lembe acel ma wacopo katimo niketho adhura mwa udongi nyo ke ulokire calu ma Mungu yeny utie ni neno i yore ang'wen maegi acel — *timo lembe mi dongo ng'eong'ec, kum, wat ku dhanu, man Tipo*

NYAMU LEMBE I UNGU MANOK

Lembe M'umaku Japonji Utim: *Kwai ungu eno ginyuth par migi nia alokaloka ang'o ma giyenyo ginen i adhura migi ka lembe maegi utimbre – dongo i ng'eong'ec, dongo mi kum, dongo wat ku dhanu, man Tipo (Gore iwi karatasi madongo) Poi wi dhanu ne gi nia, dongo wat ku dhanu ene nibedo i ribri ku dhanu mange (ku lapor, ku yore mi gambri, wat mi kind nyithidho ku jurunyodo, bedo iribri ku jadhugola, man dikiri i Kanisa). Jukupiny macalu, sente, tic, man yot kum. Gicopo kadok cen ni neno lembe ma gilar giwok kudu mir acel – Yesu calu jatela mir adhura mwa.*

MIO ADWOGI

NYAMU LEMBE I UNGU MALAC

I kare mapol i saa mi somo waneno alokaloka enigi. Nyo gitie piny ma in bende imito utimbre?

1. Dongo i Tipo
  - a. Tekne dhanu gibino i ba Yesu Kristu – ku yore mi jolo lembanyong'a
  - b. Tekne dhanu bemedri ku teg'ni i yioyic – ku yore mi ponjo kite mi gwoko both
2. Dongo ikum
  - a. Tekne dhanu bedo i udi ma rwom migi ni malu
  - b. Tekne dhanu kwo irwom ma malu – ku yore mi fur/ngudu maleng' man tio ku sente i yore makilili
  - c. Tekne dhanu utie ku yot kum
3. Dongo wat ikindjo
  - a. Tekne dhanu bedo ku ribri i kindgi i adhura man ku gavmente bende
  - b. Tekne rwom mi gambri umedire
  - c. Tekne jurunyodo ubegwoko nyithindho migi cul.
4. Dongo i ng'eong'ec
  - a. Tekne nyithindho ku judongo ceke ubenwang'u ponji.
  - b. Tekne ng'eong'ec man rieko mi bodho mi cing' umedre.

Ajiki

NYAMU LEMBE I UNGU MALAC

Mungu yeny enen adhura mwa udoko calu ker pare. Yesu cuku cwinywa ni rwo ya 'ker pa Mungu ubin ing'om calu mi Polo' man enyuthu iwa nia 'ku kwong'a wayeny ker pare.

- Ke par nia ecopo bedo nenedi ka nwang'u dhanu ceke mir adhura mwa ukwo i lworu pa Mungu l yore matung'tung' ang'wen? Pacu bibedo kud anyong'a man imer ku judhugola, dhanu bikonyiri ikindgi man gibibedo iripocwiny; wec mi laru dhok nyo ali nyo lembe mandha ngo bibedo umbe.
- Nyo iumaru ni bedo i adhura ma ku meca? Pirang'o?

Mungu umiko iwa giranena ma beco: ayi mi ker pare unen i ng'om. Eyenyo wabed ikind dhanu m'ugier ker pare i ng'om. Ke par nia nwang'u ng'om copo bedo nenedi ka dhanu ceke uworo Mungu. Nwang'u ebedu calu Polo! Kadi benbende wang'eo nia ecopo bedo ngo calu Polo ma zo ndhu wang' ma Yesu udwogo kendu, ento re umaku wacak ni tio iwi ayi gin ma Mungu mio iwa.

Kubang' ceng' umaku wa ai man wapar pi lembe maegi:

1. Acopo ka giero ker pa Mungu inindo matin nenedi?
2. Acopo ka timo ang'o pi dongo ker pa Mungu?
3. Acopo ka woro cik pa Mungu ikwo para nenedi?
4. Acopo ka konyo ju ot para/adhura para nenedi ni timo lembe marom?

NYAMU LEMBE I UNGU MANOK

- Par pi lembe aryo ma ibitimo iyenga maeni ma bikonyo pi giero ker pa Mungu i adhura peri?

Wurwo karacelo, wupenj Mungu ukonywu ni kelo ker pare i adhura mu.

Lem Ponji Mir 5: Giero Ker pa Mungu Ku Yo Mi Timo ni Dhanumange

Par Madit: Ka watimo ni dhanu mange, wabineno adhura mwa udongo udoko calu ker pa Mungu.

Jamponji:

1. Lembe ma jarakwan copo lubo nyo ke ungo (SG)
  - a. Lemb'uda pa Megu Lee man nyamu i lembe m'uai kud i pacu.
  - b. Pacu acel pa Jayic m'ukelo alokaloka ketho jupenjo penji man ebdo ni lembe atita.

Cak Kudi Man Ku Pacu Peri

NYAMU LEMBE I UNGU MALAC

Lub yore ma yot maegi pi giero ker pa Mungu

Lembe M'umaku Japonji Utim: Goi cal pa yore negi iwi karatasi nyo ke ikor ot.

In → Pacu peri → Adhura mam → Ng'om mu

1. Cak kudi in giri

Lembe mir acel umaku ilar inen nia ker pa Mungu ugiere ikwo peri, ipacu peri, iKanisa peri, I adhura mu, man ing'om mu maeni bikonyi ni pimo kwo peri. Nyo itemo ni bedo wor ni Mung uku kwo peri ceke?

2. Mi ponji man i cukwiny juodi

Kinbende m'icaku ni woro Mungu ku kwo peri ceke, umaku icuk cwiny juodi ni timo lembe marom.

3. Kwai Mungu utiy kudi ni maru dhanu mange

Cak ni kwayu Mungu ukonyi ni kelo alokaloka ikwo mi dhanu mange. Nisayu yore. Kinbende m'ineno dhanu ubekadho I can piny, kwai Mungu unyuth iri kite m'icopo ka konyo kubende dhanu ma kumeni.

4. Timo ni jumange.

Cak ni timo lembe ma nyutho mer man yeny kite m'icopo timo kubende ni jumange.

Kadi benbende nwang'u iparu nia icopo ngo nitimo lembe moko MALAC, umaku itiy ku giramia ma Mungu umiko iri pi timo ni jumange. Kinbende ma itimo ni jumange, ibicaku ni dongo man ibinwang'u nia nwang'u umaku ibed katime asu asu.

Ponjo Ng'eo ni Timo ni Jumange

I somo maeni wabecineno kite ma wacopo timo kubende ni dhanu mange mir adhura mwa – kite ma wacopo konyo kubende dhanu mange manwang'u watiyo ku lim MALAC ungo nyo ke iyore macopo ketho gijengri ungo zo ikumwa

NYAMU LEMBE I UNGU MANOK

Ke par nia itie ku ng'atu moko ma jacan makwe i adhura mu. Lemb'ang'o ma iparu icopo katimo pi konyo pacu eca?

MIO ADWOGI

Megu Lee utie dhaku moko ing'om Asia, ento nyinge juloko. Adiang'acwiny pare ubedo ni konyo jucan mutie i adhura migi, musagu ceke dhanu m'umbe kutic makelo igi lim. Eaku ni liewo pacu mokogi kubang' dwi yor ing'ei

sayo yore mi mio kony igi kara kwo ubed igi nyaber ber. Ma e utie lemb'uda matung'tung' abendek ikind lembe mapol m'etimo pi mio kony ni pacu ma can ni igi. Lemb'uda maeni utie lembe m'utimbre andha.

NYAMU LEMBE I UNGU MANOK

Kwan lemb'uda pa megu Lee abendek maegi. Man igam penji ma bibino.

Uda mir 1 – Megu Lee man podho mi thiwe.

aryo iie. Wegi ku megu ceke ubedo umbe ku tic ma kelo igi lim. Nindo moko Megu Lee ung'olo ka liewogi e eneno podho moko manok idhu kor ot migi. Epenjogi 'pirang'o wupidho ngo thiwe?' 'ecopo ketho pacu mu bedo leng' makwe man kendu ke wucopo lworu moko isoko ma kago kudu.'

Megu mi pacu eca utimo calu ma juyero ire, man acaku ni tero thiwe m'epidho isoko pi lwor. Egam enwang'u nia juruwil ubepenko kit thiwe mange bende, ento re etie ku ng'om manok ma eco po ngo ka pidho kite mange. Megu maeni, ucaku ni wilo thiwe ibang' jurufur mange man elworogi ing'et mapare, pi nwang'u aga. Kawoni dong' die soko ka m'elworo ie thiwe pare udoko diny, egam eparu gire nia, 'acopo to ka lworu piny mange bende ba!' eni uketho dong' eai re kubang' kugweno con ni wilo rabolo man coconut pi lworu i soko ing'et thiwe pare.

Uda mir 2 – Megu Lee man fur pa kata

Pacu mange m'uyeny kony ubedo ku dhanu m'uyeny gitim tic ento ging'eyo ngo lembe m'umaku gitim kum gimbe ku bodho moko ci. Gicopo timo tic ma kutego mi kum, ento ginwang'u ngo tic moko ma gicopo katimo. Megu Lee uneno nia dhanu mi pacu eca copo bedo jutic matek man giyeny gitim tic, egam ecidho ni liewo pacu pa jukristu moko ma gijufur kata. Epenjogi ka nyo fur pa kata utie kud aga iie, ka nyo sokone bende ber, man lemb'ang'o ma parure pi caku fur pa kata.

Kinbende m'enyang' nia etie tic maber, enyutho ni dhanu i pacu eca nia Mungu yeny ya wamer juwediwa man wakony jucan. Epenjogi ka gicopo ka bedo agonya ni ponjo jucan kite mi furu kata. Giyio. Megu Lee unyutho igi pacu aryo mi jucan ne gi. Jucan ne mutoro unegogi nia dong' gibecitimo lembe moko, e ndhundhu gigam gipangu ng'om ku piny ceke maparure pi caku ticne. Ithum pa oro, kodhi migi ucek maber m'uketho ebedo igi yot ni culo pi ng'om ma gipangu, ginwang'u sente mi wilo kodhi, man gidong' benbende kud aga ma gidok kubende ipacu migi.

Uda mir 3 – Megu Lee man diko kind juot

Pacu mir abendek ma Megu Lee uyeny ekony utie pa ng'atu m'upokire ku junyodo pare. Jurunyodo giting'o nia wodgi ku juobende ceke kony migi zo umbe man ka nwang'u gipiny mir alwora bende julworogi ibey mayot. Megu Lee urombo kudgi kara etemb ni poto kindgi. Megu Lee ucikire nia ebirombo re ku pacune man ebikonyogi kara kwo migi ulokire tek jurunyodo bibedo agonya ni yio wodgi ku juobende udwog cen ibang'gi kara gikonygi. I adwogine, jurunyodo gicaku ka geno wodgi kendo man gimio ire sente kara ukonye pi caku kuloka pa asamba Cuma. Kawoni dong' ewilo Cuma mutiy, jamni mi Cuma ma jutyio kudgi man elworo ni jumoko magiyiko piny ne gikendo. Kawoni dong' edoko ire yot ni gwoko pacu pare man dong' ewinjire bende nia edhanu ma pire tek.

1. Lemb'ang'o ma megu Lee utimo ni pacu enogi acel acel?
  - o *Emio igi par man cukucwiny.*
  - o *Eliewo dhanu, calu pacu ma jufuru ie kata, kara enyang' kan aga ni ie man nyo gicopo ka konyo dhanu mange bende.*
2. Adwogi mi timo pa megu Lee ubedo ang'o?
  - o *Dhanu gibedo ku tic man ebedo yot igi mi gwoko pacu migi.*
  - o *Dhanu ubedo ku mutoro kum dong' gibe timo piny moko mubekonyogi*
3. Lemb'ang'o ma nwang'u copo katimbre ka nwang'u megu Lee umiko sente nyo ke cam ni dhanu enogi kubang'gi?
  - o *Nwang'u gilokiri ungo.*
4. Ka nwang'u megu Lee umiko igi sente kubang' yenga pi oro aryo kan ejigo, nyo iparu nia kwo migi nwang'u ubecilokire calu m'utimbre eni?

- *Ungo, nwang'u gingio ku sente ma megu Lee bemio igi man nwang'u gijengri iwi sentene nisagu timo tic.*
- 5. Akoyakoya ang'o m'utie ikind konyo dhanu ku sente ku yore ma megu Lee ukonyo kubende no?
  - *Emio podho ni dhanu man yore ma gicopo ka tiyo kubende kukumgi pi konyiri.*
- 6. Ke par nia ka nwang'u pol mi kindwa ucaku ka timo calu megu Lee – liewo pacu, neno man nyang' ipeko mi dhanu, man sayo yore mi daru peku ne gi. Adwogi ang'o m'ecopo kelo i adhura mwa?

MIO ADWOGI

Yeny mi Pacu

NYAMU LEMBE I UNGU MALAC

Ke par nia pacu moko utie ing'et Kanisa mu. Won ot saa ceke nwang'u upe, ento wang' acel idwi acel nyo ke yong'ey dwi aryo kan edwogo pi nindo manok man ekelo sente manok ni juobende. Dhaku pare re magwogo awia migi abendek man gin ceke bende gisomo ungo. Kubang' ceng' awia ne gitugu matindgi mananu man gikendo asamba bongu. Wi ot migi utie goru man ecwir magwei tek koth ucwi. Saa moko juwinjo awia giywak nwang'u kec unegogi.

- Yeny ang'o ma pacu eni utie kubende?

Musagu lembe mange ceke, dhaku maeni ubekwo m'umbe genogen. Dhanu mapol m'umbe ku tic nyutho ungo nia gijunyp calu ma juparu. Ikare mapol, gikadho i adici mi kwo matek man gibedo ku peko mi yio nia kwo ma gini ie copo ka lokire. Tic peri ma piretek utie ni konyogi ni neno nia kwo ma gini ie copo kalokire ku konyogi ku caku caku niloke. Mio mucele moko manok ni pacune utie lembe merac ungo, ento kan itimo kumeni masagu wang' acel nwang'u ibekonyogi ni yio nia gin ma gicopo katiom umbe. Lembe ma gimitu utie genogen nia kwo ma gini ie copo ka lokire.

NYAMU LEMBE I UNGU MANOK (SG)

- Yore makani m'icopo mio ie kony ni pacu eni calu megu Lee?

Gamne copo bedo:

- *Konyo dhaku eni kud awia pare ku yore moko macopo royo igi lim tekne gitie ku ng'om nyo ging'eo bodho moko.*
- *Mioy kony mi somo ni awia pare mathidho. Ting' meg awia ne icidh kubende ibang' ju pa gavmente ni kwayo ka nyo gicopo ting'o awia enogi i somo mi mananu nyo ke ka tekne somo mi yab weng'l utie l adhura mu pi konyo meg. Sai ni neno yore mi kony macopo bedo utie.*
- *Cok bongo ajaji ibang' jukristu kud l kanosa man ipoke ni awia pare ne giceke.*
- *Liewo megu eni kubang'ceng' man mio kony ire nia kwo lokire, ebedo marom kwa ngo.*
- *Konyo pacu ne ku giero ot migi. Kwai dhanu moko manok mi kanisa ubin umik kony ikum tic mi giedo ne, ento re gitiy ku jamponji ma pacu ne ucoko man nyithidho pare bende gimi kony, kum nyathin mi oro abora dong' utie ku tego parumotic!*
- *Cukucwiny dhanune pi caku furu podho mi bendek macol kara ukonygi pir acama.*
- *Mi nyithi gwen man nwang'u ngatu moko uponjgi kite mi gwokogi. Kan ecopire, gwok nyithi gwen ne ipacu peri kara kud gibed kud abidhe mi camugi man iketh acel m'ikind nyithindho mi pacu eca ubed ugam tong'gweno kubang'ceng' man ebed enen bang' min gwenone bende benbende. Umaku inen nia iponjogi maber kite mi gwoko gwen.*
- *Weco ku jupag awobi man jupagi dhakune bende benbende nia, nyo gicopo kamio kony moko ngo?*
- *Kony dhakune kite m'umaku etiy maber ku sente ma cware ubemio igi. Nyo gicopo kethe i kuloka meroyo igi sent i anyim? Gicopo ketho eri igi nenedi?*

Adhura

NYAMU LEMBE I UNGU MANOK nyo ke MALAC (SG)

Lembe m'umaku japonji ulubi: Wukwan lemb'uda eni i kilasi man wunyam ie.

Maeni lembe m'utimbire andha ikum jadt acelel m'uai ku juobende e gidok ikabedo ma jukristu umbe iie nikum giyenyo gicidh ginyuth kristu ni dhanu maecagi. Eyenyo ya enen nia ker pa Mungu udongo man kwo pa dhanu mi kabedo ceke ulokire – ing'eong'ec, ikura timo, i woth mi tipo, man i wat ku dhanu.

Pacu pa jakristu acelel ukelo alokaloka MALAC.

Maeni kite ma pacu pa jakristu acelel ukonyo ni giero kubende ker pa Mungu ikind adhura mi jukristu ungo. Adhurane ubedo ikind got mi Himalayan. Ibor piny manok ku podho malac pa majani. Podho maeni re ma mio tic malac ni dhanu mir adhura eca. Ento culne nok m'uketho dhanu mapol gikwo ipeko kadi benbende gitimo tic.

Adhurane jugomo i lung,' udinegi jugiero kud asamba bau man bati. Soroni umbe i adhurane. Nikum adhurane utie malu iwi got, kabedo ne ng'ic; awia wotho ma tindgi mananu, man igi upong.'

Udi ceke utie ikabedo madiny. Jutedo cam i die lela, kud agulu ma cunگو iwi kidi abendek. Gwen moko ma welgi nok gibedo karingo i ot man giwok woko, man die lela bende ubedo col ku susu.

School ma kago kugi utie bor piny mi kilomita aryo. Ebor ni awia ni wotho re, man nwang'u bende gitie ku tic mange i pacu. Nikum maeni, uketho awia mapol gisomo ungo. Judongo mapol benbende gicopo ungo ka goro man kwanu. E nikum maeni uketho dhanu mir adhura mi ng'etgi m'usomo ting'ogi mi cac.

Podho migi nok nikum pii ma kago kudgi utie i bor piny mi kilomita aryo man bende e pii ma matong'a. Etie igi tek ni twomo pii pir amadha kadi pi lwoko piny, kadi pi kwoyo iwi kodhi benbende. Con useke moko ubedo utie m'ubed utelo pii ni dhanu, ento kawoni dong' enyothre, man dhanu benbende utimo ungo lembe moko mi yike. Koth dong' cwi nok ma konyo pi kare mi fur ma wang' acelel kenbende, ungo calu macon makoth ubed ucwi muromo m'uketho gibed gi furu mucele madwong.' Kare umbe igi mi furu bendek macol. Ka gi jumugisa ma mucele ucek igi le, gicopo ka gwoko nitundu cil i oro mi ng'eye.

Dhanu ne gitie Hindu, ma girwo ni mungu mapol. Gitie ku mungu maromo rubanga acelel, ma giworo man girwo igi. Kubang' pacu utie kud ayi gin macwia pa mungu pa ju Hindu. Kubang' kare ka dhanu mi pacune gicamu, gike gilar gipolo cam moko ing'om ni tipo m'uwotho.

Dhanune ginenri nia lembe uloyogi man gikwo ma gen umbe. Gen migi ndhu kenbende nia nindo moko gibicer ka kwo migi bilokire bidoko maber. Ento lembe mange utie nia, kan gibinyayu can i mungu migi, gibicer i oyo nyo ke gwok. Ginwang'ri nia gitie atwia, ma yo mi wok umbe igi man yo ma gicopo bodhiri kubende benbende umbe.

Lepcha ubedo jayer lemb'anyong'a mutundo i kabedo eca. Esomo pi dwi acelel kite mi konyo dhanu ni kwo kit kwo maber. Kinbende m'edaru somo eca, eai ku juobende zo man gidak ni kwo i adhura ka ma gicopo ka konyo ie dhanu m'utiekogi ku ng'eong'ec m'enwang'u. Gibedo ku lela maleng' ku jokoni benbende magiera ku kendu majugiero uting'ire malu, ecamu yen nyanok man etedu cam upio. Gitie ku odu gwen ka ma gigwoko ie gwen migi. Gipidho podho mi bendek macol manok, m'umedo mor cam ni nyithindho migi. Gibedo ku soroni ma woko, m'uketho awia migi ukoko sendo ungo kadi ic akonja calu ma sendu awia mange mir adhura maeca. Lepcha uguru piny mi jolo koth idhu ot pare man eketho ajeni m'ejolo ie pii koth ka koth ucwi. Dhanu mange bende gimaku timo calu en, kawoni dong' tekne koth ucwi, gin benbende gibed uku pii.

Lepcha ucoko dhu dhanu mir adhurane kara gitim tic mi yiko useke m'ubed utel pii igi niai ka ma jugwoke iie ni tundo ipacu migi, man kawoni dong' adhura eca utie ku pii, man bende muromo ma konyogi pi kwoyo cil iwi podho mi bendek macol. Dhanu mapol benbende gimaku kite mi giero od gweno man gigiero soroni mang'wi ungo man m'umbe kud ulwang'ni.

Kinbende ma juruot pa Lepcha utundu, gicaku niponjo judongo kud awia ma gimito ng'eong'ec mi goro man kwanu. Gicaku ku ponjo awia MANOK man aradu kite mi kwanu. Kawoni dong' adhura eca utie ku kaponjiri pa awia nitundu i kilasi ang'wen.

Kawoni dong' kanisa moko manok bende jugiero nikum udi pier aryo wi abendek ikind pier aryo wi abic ujolo Yesu Kristu nibedo jalar mi kwo migi. Maeni ceke utimbre nikum pacu acel unyuthu Yesu ni dhanu ku wec mi dhoggi man ku timo migi. Dhanu maeca ginwang'iri nia dong' lembe utie ber igi, man gineno nia gicopo kwo dong' ku yot kum nikum pacu acel upoi pigi man ubedo igi ni jampor maber.

Lemb'uda eni jubejuyero kubang' nindo i adhura ceke mir ariwa ma yo malu mi India man yor i wok pa ceng' i Nepal. Kawoni dong' lembe marom ubetimbre i adhura maromo 120 mi kabedo maeca. Kwo pa dhanu ulokire. Man cil iwoth mi Tipo maeni unen iribodhok m'ucaku ipacu maromo 107, man musagu ceke ipacu apar wi aryo m'utie ku wel dhanu 200.

- Alokaloکا mange ang'o ma Lepcha ukelo i adhura maeca? Woth iwi uda ne kendu man iwok kud alokaloka m'utimbre i yore maegi; ing'eong'ec mi dhanu, ikum, i Tipo, man i wat mi kind dhanu.
- Ekelo alokaloka enogi nenedi? Eca ku ng'a?
- Adhura eca udoko tung' nenedi nilubire lembe ma Lepcha utimo?
- Icopo bedo calu Lepcha nenedi i adhura ma ini ie?

Poc: I somo mir anyim wabikelo benbende ponji ikum lembe ma maku yot kum rom calu ma Lepcha usomo.

Ajiki

Lepcha giku megu Lee gitie jampor aryo m'unyutho kite m'umaku jukony kubende dhanu. Kud ibang'gi gin aryo ceke wanyang' nia wakonyo dhanu ngo ku mio piny igi ento niting'o kare nibedo ku dhanu ne gi, ni nyang' ikit kwo ma gikadhu kud iie, giero wat kudgi, mio igi cukucwiny, ponjogi, man bedo igi ni jampor mi kelo alokaloka.

NYAMU LEMBE I UNGU MANOK

- Ke par pir adhura peri. Pacu moko utie m'icopo ka konyo? Yore makani m'icopo konyogi ie?
- Nyo inwang'u lembe mokogi mabeco m'icopo ka ketho itic? Iparu icopo katimo ang'o?

MI ADWOGI

Lem Ponji Mir 6: Rieko pa Mungu man Tego pare

Par Madit: Ka umaku wanen alokaloka i kabedo mwa, dong wayeny ryeko man tego pa Mungu. Mungu kenbende re macopo ni loko adhura mwa.

Jamponji

1. Lembe m'umaku nyathin ulubi (SG):
  - a. Ryeko pa Mungu
  - b. Lanyai pa Mungu Uda mi Bibilia

Acaki

NYAMU LEMBE I UNGU MANOK

Kanwangu julondi ni telu wi adhura peri man jumiku iri tweru minenu wi projet mi kelo alokaloka ii adhura peri ni bedo kabedo makulapor maber i kabedo peri. (Adhura makulapor maber ma adhura mukenbende copo ni nwangu lanen matira man gicopo ni somo benbende kud ibengi.)

- Dong piny manenedi ma ibimitu? Tem ni paru ikum piny matungtung ceke macalu diru, lim, ngudu manyeny, kumukenbende zo.

MIO ADWOGI

Lembe M'umaku Japonji Utim: Kinbende ma iwinju adwogi, mi foc ni dhanu ceke pi temu. Gor paru ma ungu eno giyeru macalu lega, tegu pa mungu, ryeko pa mungu, ku mukenbende. Ka ungu moko munyuthu lembe malo eno bedo upe, penj kilasi eno nyo gicopo ni paru ikum piny moko mawigi wil ikume.

Kwan 2 Lemkei 7:14.

- Dong umaku watim ango kara ngo'm mwa unwang cangu?
  - Rwo, yenyo wang' Mungu, man lokri kud i yo mi dubu.
- Nga gi mumaku gitim lembe eno?
  - Dhanu pa Mungu
- Calu watimu lembe maeno, Mungu bilund timu ango?
  - Winjo, weko dubo, man cangu ng'om mwa!

Wacopo ngo ni loko adhura mwa nyo nigyro Ker pa Mungu giwa. Re wangeyo pitic matek mawatimu nyo gamente nyo dhanu matungtung mutimu. Ento, waneno ungu alokaloka ii adhura mwa. Wacoponi neno bero manoknok, ento alokaloka mazoo mito kony pa Rwoth Mungu. Wamito ngeg/ ryeko pa Mungu ku tego pare ni loyo lageng' mawa neno. Calu walegu man wawothu-iworo ni Mungu, wabineno adhura mwa lokre pil.

Rieko pa Mungu

NYAMU LEMBE I UNGU MANOK (SG)

Lembe M'umaku Japonji Utim: Mik ni ungu acel-acel kwan man penji igi kara gi nwang gam, nyo gor lembe mi bibilia ne iwi karatasi ku penji migi benbende con. Mik ni ungu acel-acel kara gikwane man gigam penji ne gi. Ungu mular udaru con, copo ni loku nyo keth karatasi ne ng'atu man uloki.

Kwan 1 Ubimo 3:7-14.

- Suleman upenji ango?
  - Adunbende mi ng'eyong'ec m'epok ko lembe ma pwe, man ng'iyu kind gin maber ku gin ma rac

- Mungu ke ulund udwoko ang'o?
  - *Mutoro nyay I Rwoth. Mungu ucikre ni mio ire adunbende mi ng'eyong'ec mi rieko MALAC muloyo ceke man lonyo ku yung benbende man medo nindo pare.*

Kwan Yakobo 1:5.

- Yakobo upenjuwa ni kwayu an'go?
  - *rieko*
- Mungu ugamu penji pa Yakobo nenedi?
  - *Mungu mio ni dhanu ceke ku berocwinye, egamugi ku dhau bende ngo.*

Kwan Zaburi 81:11-16.

- Nyithindho mi Israel ukweru ni timu ang'o?
  - *Winjo dwand Mungu (vesi 11 ku 13)*
- Ka nwang'u giwinju dwand Mungu, piny ang'o majucopo timu igi?
  - *Sagu jubendegi migi pio man eloko cinge kum jusend migi.*
  - *Kunu di eketho gicamu mor nganu*

Kwan Isaya 55:8-9.

- Mungu nyuthu kum pidoic ku yo pare nenedi?
  - *Kum pidoic pare kadok yo pare ni malu ma sagu pidoic mwa ku yo mwa.*

MIO ADWOGI

- Ponji ang'o mawacopo nwang'u ikum vesi enogi ceke?

Bibilia ukethe maleng' ya Mungu umito wakwai pi rieko. Mutoro make tek wakwayu rieko man etime kud amora. Ento tek wajai ni winju dwand Mungu, e gin moko mbe mawanwang'u. Mungu re ung'eo maber masagu wan. Pidoic pare ni malu ma sagu pidoic mwa. Yo pare benbende ni malu masagu mwa.

NYAMU LEMBE I UNGU MALAC

Wakewinj uda moko kite ma Mungu mio ko rieko ii adhura moko acel.

I adhura moko acel gibed ginenu ya umako gibed ku tracta. Gikethe i paru migi mir atima, ento edoko tek nia ninwang'u lim maromo wilo tracta. Dong' kubang' kare magirombo, girwo man gipenju ibang' Mungu piny mumaku gitim ing'eye kara adhura migi udok calku ma Mungu yenyu.

Dong' bang' acel magicokri, ginwang'iri calu Mungu uwecu ibang'i man ewacu, 'Kan uyabu yo micidhu ipodho malac, e agam mio iwu tracta ne.' Jukristo eca gigam timu lembe ne kukite, giyabu bor ng'om ne maromo kilomita 3 macopo romo the gadigadi/alorlor pi ter.

I oro maeca, kubang' ng'ati acel ufuru malac, calu edoku yot ni labu ter kud alorlor/gadigadi madong giyeyo ter i ng'eigi ngo kendu. Labu ter udoko yot. Giteru cam mapol miplwor I souk, man gilworo cam manyeny muwok kud I podhu. Ginwnag'u bei lim muporire ku cam ne. mutoro unego jurufur mir adhura eca man gidwoko aga cen ii kanisa. Wel lim maginwang'u ubedu malac!

Jukristo girwo man gipenju Mungu kite paruo ku wel lim maginwangu, Mungu poyo wigi nia ecikire pi tracta. Wel lim ne umaku juwil ku tracta.

- Kanisa ubedu ku ngec nitimo nenedi?
- Kanisa ujolu gam ma Mungu mito ninyuthu igi nenedi?
- Lembe ang'o mutimbre ii ajikine?

Eno ubedo uda macek ma Kanisa unyuthu ko woro ni Mungu. Re ken en kite magicaku kubende. Kubang' thum pa dwi gibed girombu man gipenju Mungu pi piny ma umaku gitim. Umaku watim marom, umaku wanen matek

nirombu kubang' kare ni penju Mungu ang'o mumaku watim. Saa moko Mungu miko iwa yore maber parumu piny moko. Saa moko ke umaku watim piny manen matira, bedu ku gen nia Mungu binyuthu iwa kawating'u yo matira ungo. Re kubang' dwi, umaku wadwog cen wapenj ibang' Mungu pi rieko. Poi nia yo pa Mungu nimalu masgu mwa.

Lanyai pa Mungu

Wapoi ikum uda pa tracta.

- Dhanu gitimu ang'o?
  - *Gipenju rieko ibang' Mungu, man giyabu yo micidhu ipodhu malac.*
- Mungu ke timu ang'o?
  - *Emio igi par, man ekethu dhanu ceke mi caru eca ni timo kud amora ni Kanisa e ebedo yot ni wilo tracta.*
- Ka nwang'u gijai ni yaro yo mi cidhu ipodhu, nwang'u gicopo wilo tracta ne?
  - *UNG'O*

Kuba kare mapol Mungu yenyu ya wan benbende wamak makakarwa ni yaru Ker pare. Umaku wacak ku penju rieko, ento umaku watim lembe ma eyenyu watim. I uda mapol mutie ii Bibilia, dhanu umaku ginyuth woro ni Mungu mapodi ginenu thang'u ung'o.

NYAMU LEMBE I UNGU MANOK (SG)

Lembe M'umaku Japonji Utim: *Pok I kilasi ii ung'u pa dhanu 3-5. Pi ung'u acel acel, mi uda igi kara gikwane kara kubang' unga ukwan uda eno. Goro uda negi iwi karatasi ku penji man imi ni ung'u negi.*

Daudi ku Goliath

Jufilisti ku ju Israel gibedo I lwiny. Jufilisti gicwalu jarukara manyinge Goliath ilwiny ku ja Israel acel. Ka ja Israel uloyo lwiny ne, jufilisti umaku giwek ngo'om pa Israel. Ka Goliath uloyo lwiny ne, e Israel udoko ng'eca ing'om migi ni jufilisti. Daudi ubedo aradu man enok akeca nicidhu ilwiny, ento kinbende ma ewinju Goliath unyayu ng'iero ikum Mungu, emire ni lwinyo.

Kwan 1 Samwil 17:32-49.

- Daudi utimu ang'o?
  - *Eyio gire nilwinyu ku Goliath.*
  - *Ewacu nia Mungu bimio ire aloci.*
  - *Eyenyu ng'o ya ekend jam kwot pa Ubimo. Etiyu ku jamb tic ma eng'iyu kubende—kidi ku jungbe(ladang').*
- Daudi utimu maeni pirang'o?
  - *Eyio ya Mungu bibodhu Israel, man emitu nyutho tego pa Mungu.*
- Adwogi ne bedo ang'o?
  - *Enegu jarukara manyinge Goliath. Israel uloyo lwiny eca.*
- Iparu nia maenu ne copo timire ka Daudi ukweru ni lwinyu ku jarukara?
  - *Nwang'u ecopire ng'o. Mungu benbende binu ng'o kafodi Daudi binu.*

Elica ku Dha Tho

Kwan 2 Ubimo 4:1-7.

- Dha tho eno bedo ka kadhu ii peko ang'o?
  - *Ebedo ku banja ma ecopo ni culo ng'o. Awia pare macoo jumako gi ni ng'eca.*
- Etimo ang'o?
  - *Ekwayu ya jabila pa Mungu ukonye.*
  - *Ejoko agulu iba wat pare ceke. Elubu lemb ng'ol pa Elica.*
- Mungu timo ang'o?

- *Mungu nyayu mo ni pong’o tabu mapol mi mo.*
- Adwogi ne bedo ang’o?
  - *Juculu Banja man awia pare ma coo jumako ng’o i ng’eca.*

Yeriko

Kwan Yocuwa 6:1-5, 12-14, 15-17, 20.

- Mungu nyutha ang’o igi?
  - *Wutiek adhurane man gikudh agwara.*
- Gi timo ang’o?
  - *Gi lubu lembe ma Mungu nyuthu igi.*
- Adwogine bedo ang’o?
  - *Giloyo anyego maeca. E gang’kidi podho kpe I ngom.*

Naman

Eno uda pa Nama. Ebedo jego mir udul p’ubimo mi Cami—en e ng’atu ma dit I wang’rwoth pare. Ento en e won joi man ewinju nia kud I Israel, jabila mokomnuti macopo cang’u joi pare woko. Man ecidhu kara eromb ku Naman ma jabila.

Kwan 2 Ubimo 5:9-14.

- Elica uwacu etim ang’o?
  - *Ecidh elog I Yordan wang’ abiro.*
- Naman ke ujolu maeni nenedi?
  - *Kwinyo nega. Or mi cidhu ni logo unen ni kasegu ire, emito bende ng’o ni cidhu.*
- Lembe ang’o mutimbire kinbende ma Naman uyio ni cidhu ka logo?
  - *Enwang’u cang’u.*

MIO ADWOGI

Kare moko piny ma Mungu yenyu ya watim copo nyang’u wiwa ng’o. re kuba kare Mungu yenyu ya wan benbende waketim kara adhura mwa nwang’ cang’u. umaku wacak ni woro yo ma Mungu mito wacidh iie—kadi benbende e nok nyo kony ne pe iwa—man I bed ku gen, calu waworo en, Mungu bikelo cang’u ii adhura mwa.

NYAMU LEMBE I UNGU MALAC

Kewinj Uda e.

Jamb gyedo

I adhura acel mi TCT, Kanisa unwangu ya Mungu utie kabanjugi ni gyero udi matek ni dhanu mu tyeko adura eca. Gi lyeo kabedo eca man ginwang’u ugi maromo 35 mubepodhu dong umako giyub gi matek. I ngei kare moko, jukristo gicoko jamb tic matung’tung’ ni timu ticne gi. E gitimu matek, gidaru udi 17 ikum udi 35. Re, kinbende magi daru ot mir 17 ne, jamb gyedo dar ceke ma kite mi gomu udi 18 manyen udoko tek. Jukristo eno gi ceke gicokri kara girwo man gitim rwo maku ciro man weko cam pi dyewor soro kara gipenj Mungu ni mio igi kony mi daru gyedo mudong.

Urwo ne kugweno kinbende magi weko kanisa, mutukari madongo muyeyo jamb gyedo ucoro ilela pa kanisa man gicako ni oyo jamb gyedo ma giyeyo ne gi. Wi jukristo unyothre, jumoko cidhu ibang uter mutukari eca ni kwayu gi nia giloro jamb gyedo I kabedo madhe ungo, ng’atu moko muwacu igi ya gikel jamb tic eca ubedo pe, man ng’a mabi culu wel lim pa jamb gyedo negi? Uter wang’ mutukarinegi gamu man giwacu nia jamb gyedo eca dong piny pa kanisa, ka tek gimite ung’o, gicopo ni core cen kud ilela migi. Wec ikind ju eno gi uwodho nia jamb gyedo eno ubedo with jamb tic mi kagwoko jeni makumeca, gibe oyo jamb tic eno kara uwek kabedo ni manyen. Kinbende ma jutela mi kanisa upenju uter wang’ mutukari pirang’o ma gi oyo jamb gyedo ne I lela pa kanisa, uter wang’ mutukari gamu, “wan wa ol teru mutukari eno, man wanwang’ura nia wa oy jamb gyedu eno kara wadok pio kama wai iie.”

Dong Kanisa ujolo jamb gyedu eno ceke manano. Edoko ni thang'u malac muketho udi ceke mudong' ju gyero gi ceke ii adhura eca.

- Pirango ma kanisa umito gyero udi ni dhanu ceke?
- Kanisa utimo ang'o?
- Mungu timo ang'o?
- Iparu nia Mungu copo ni mio jamb gyedo kadi benbende kanisa utimo ng'o gin mumaku gitim(gyero udi 17)?

Murombo ku vesi matung'tung ma wa kwanu kud I Bibilia, Mungu nyayu tego/keru migi kind ma gitimu gin ceke ma umaku gitim—ento acaki re ung'o. Utie kare moko ma Mungu copo ni poyo wa ku bero pare gire, ento mandha ne re—calu wanenu I lemb' agora—eyenyu walar wawore.

Rwo

NYAMU LEMBE I UNGU MALAC

Wakwan vesi mae gi. Gi ponju wa nenedi ikum lega?

- Yohana 14:13
- Yohana 15:8
- Yohana 16:23-24

Nen kendu ikum alokaloka ma iyenyu inen ii adhura peri I ponji mir 4. (kan icopo nwang'e ng'o, wok ku lembe matung'tung' kendu ma imitu inen ii adhura mu—par pi alokaloka mi paru mi dhanu, kum manen, tipu man alokaloka mi kind bedo pa dhanu).

- Iparu nia eno gitie alokaloka ma Mungu mitu ninenu ii adhura mu?
- Gitie ka yaru ker pa Mungu?

RWO

We legu karacel ni penju Mungu ni kelu alokaloka eno ii adhura mwa.

Lembe M'umaku Japonji Utim: Kan inwang'u kare mi lega, bed ling' pikare manok I vut Mungu. Nyuth ni dhanu kara gipenj Mungu moko magi mitu enyuth igi nyo rieke ma emito ni mio kara alokaloka eno cak timire. Mi pi kare maromo dakika 2-5 ma dhanu bed ko ling', kadong penj gi nyu lembe moko nuti ma Mungu nyuthu igi.

Ajiki

NYAMU LEMBE I UNGU MALAC

- Lembe ma dit mapire tek ii ponji eno utie ang'o gi?
- Yore manedi mawacopo ni bebo ku yic ii ung'u ni nwang'u kare mi lega man ni winju kud ibang' Mungu?
- Kinbende mawalegu tin, nyu lembe moko nuti ma Mungu nyuthu mu maku watim? (ka eyo, nwang' kare man iyub yore ma icopo ni ketho maeno itic.)

Lem Ponji Mir 7: Tic ma Kanisa Timu ni Gyero Ker pa Mungu

Par Madit

1. Kanisa timu tic ma pire tek pi gyero ker pa Mungu ii adhura mwa.
2. Kubang' ng'atu acel mutie ii kanisa pire tek man dhanu ceke umaku gimak cing'I pi gyero ker pa Mungu iyore moku.

Jamponji

1. Jamb ponji ma nena – Tic ma Kanisa timu ni gyero Ker pa Mungu.
2. Jamb ponji ma nena – Nying wath Kum dhanu (14) (thum I karatasi matung'tung')

Acaki

NYAMU LEMBE I UNGU MALAC

I ponji mir 5, waneno yore mapol makelo alokaloka—kite mecaku **kudi** man ecidhu i **pacu**, **adhura** man **ng'om**. Kadi bende, theng ponji enu mukend bende utie ikum **Kanisa**. Ni ketho lembe timbre kakare, yeny pa Mungu utie nia **Kanisa** utim tic matek pi kelo alokaloka.

Kwan Juefeso 1:22-23.

- Tic pa Kanisa utie ang'o?
  - *Ni pong'o tic pa Yesu*

Kwan Juefeso 3:10.

- Mungu tiyu kud ang'o kara riekore pare nen?
  - *Kanisa*

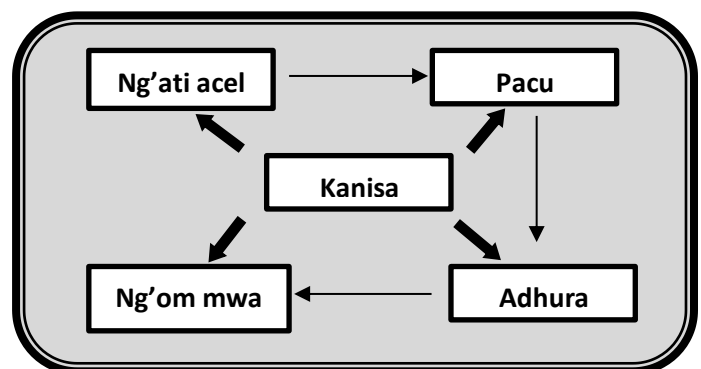
Vesi negi yot ung'o ni nyang' ento gi poyu wiwa nia Mungu mio iwa Kanisa tic makoya ni gyero man ni yaru Ker pare. Kanisa e wath kum Kristo. Etie tic pa Kanisa ni pong'o tic ma Yesu timo, potu kind piny CEKE.

- Lembe ang'o macopo timire ka Kanisa mu podhu man efungu? Nyu juruyic(Jukristo) ung'o bende copo ni dyeng'? pirang'o ma gicopo ni dyeng' nyo ung'o?

Kanisa umaku unen ii adhura ku timu mandha kara dhanu mi kabedo ne udyeng' ka Kanisa upodhu/tho/fungu.

wagoy cal moko maketho wacopo nyang' ikum ponji mir 5 ikum gyero Ker pa Mungu. Wacako ku Ngati acel, kadong' pacu, kadong' adhura, kadong' Ng'om mwa. (*Goy cal pa boxsi 4 iwi bau mi gor nyo nyuthi* **CAL MIR ANENA** – *Tic ma Kanisa timu ni gyero Ker pa Mungu.*)

Tic pa Kanisa utie ni konyo yore eno. (*Gor Kanisa I boxsi mi dyere man athero uwok cen kud ikume.*) Kanisa umaku ukony ng'ati acel kara ukel alokaloka i pacu pare, adhura migi man ng'om migi. Umako wasay yore mi konyo ung'u pacu man adhura ni doko piny ma Mungu yenyu en.

Ng'ec Muromu ni Ng'ati

LEMBE M'UMAKU UNGU MALAC UTIM

Lembe M'umaku Japonji Utim: Nyuth **CAL MIR ANENA** – Nying wath Kum dhanu (14) (thum l karatasi matung'tung'). Keth gicung'I iwang' dhanu man gi nyuth wathkum acel acel. Penj ung'u MALAC eno ku penji maegi.

- Wathkum makani ma tije pe?
- Wathkum makani manok uloyozo?
- Adwogi pa thumu wathkum manok uloyozo utie ang'o?
- Ka juwodho wathkum eno ng'e-ng'e, giceke gicopo ni timo tic kakare?
- Mi lapor moko ma wathkum eno gi matung'tung' mito ko juwadgi.
- Kum copo tiyu nenedi maber ka wathkum moko upe/uremi?

Lembe M'umaku Japonji Utim: Keth dhanu matung'tung' uketh karatasi mi cing'I l ng'om.

- Kum bibedo maber dong'? Would the body be better now?
- Adwogi pa rwinyu wathkum utie ang'o?

Lembe M'umaku Japonji Utim: Wek kilasi ufoi wathkum acel mapire tek uloyo zo man keth karatasi mukenbende l ng'om.

- Kum eno dong' copo ni tiyu maber kawono? Pirang'o ka ung'o—watie ku wathkum mapol, kumenu?

Kwan 1 Jukorinto 12:12-20.

Kawono, wago tic mapol ma Kanisa timo.

Lembe M'umaku Japonji Utim: Gor tic ne gi iwi karatasi nyo bau. Kadong' ikwan lembe mae gi:

- Wathkumwa acel-acel pire tek. Kanisa umaku ubed calku wathkum eno—kubang' ng'ati acel ii Kanisa umaku etim matek ni yaru Ker pa Mungu. Ng'ati moko ma kony pare upe zo bende upe. Nyo kubang Jakristo acel acel ubetimo tic mapire tek ne? Nyo dhanu moko nuti, ma ka gijigo binu ii Kanisa, ebedo tek ni Kanisa ni cidhu iwang'e kadi iyero lemb anyong'a?
- Jukristo adi iwi dak re ma ubecidhu ii lega? (Kan nwang'u maenu tek, wel dhanu adi mube cidhu l lega? Dhanu adi mabe mikiri pi tic ii Kanisa?) Kum eno umarukani, iwi dak, mutimu ng'o nyo mumikiri ung'o pi tic ii kanisa? (Penj jurukwan no ya wel dhanu mu kethu karatasi migi copo ni bedo adi, iwi dak acel.)
- Ka nwang'u wath kumi in ubetiyu iwel maeno, nwang'u iwinjiri nenedi? Enu ne dhe ku tic pa Kanisa? Kanisa copo timo maber masago ng'o kanwang'u wel dhanu mapol ubetimo ma kakorgi?
- Umaku wacak ni timu ang'o kara wadar peko eni?

Pirang'o M'umako Kubang' Ngati Ubekatimu?

NYAMU LEMBE I UNGU MALAC

Kwan Juefeso 2:10.

- Jubodhuwa nitimo ang'o?
- Nyo dhanu ceke ma gi nwang'u lar bitimu bero nyo manok mi kindgi re?
- Nyo dhano ceke mi kanisa peri gitimu bero?

Kwan Matayo 25:14-30 – Lemb' abola ikum Talanto.

- Calu ikwanu lemb' abola eno, l paru ewacu ikum Jukristo moko ya kud gitiy ku talanto migi pi gyero Ker pa Mungu?
- Nyo Jukristo ceke mi Kanisa peri be tiyu ku talanto migi ceke maber?
- Yore makani ma wacopo ni konyodhanu mapol ni tiyu ku talanto migi ceke pi gyero Ker pa Mungu?

Ni gyero Ker pa Mungu, umaku wan CEKE watiyu karacelo. Calu ng'ati acel copo ni gyero kum Ker pa Mungu manok ma ecopo, wan ceke wacopo ni gyero Ker pa Mungu maber musagu kan etimire nia kanisa ceke caku ni

bedo ikura ma Mungu yenyu re I kami kyo migi ceke man ni konyo dhanu mukenbende benbende ni timu kumenu. Tem ni paru ka kubang' ng'ati acel mi kanisa peri no ukethu cwinye ni nenu nia yeny pa Mungu utimbire ikwo migi gigi, i kanisa, man ii ung'u mi kabedo migi. Adwogine manendi iwi kanisa man adhura?

Kwan Juefeso 4:11-12.

- Tic pa jurutela utie ang'o? (Jurukwenda, juprofeta, juyerlembanyong'a, jukwath, man juponji mi kanisa)?
- I kanisa mapol, juwacu nia ng'ati acel ikum dhanu apar timo tic 9 i kum 10. Enu lemb marom I kanisa peri? Wacopo niloke nenedi?
- Iyore manedi mawacopo ni timu ni gyero dhanu mukenbende, kara gin benbende gitim tic mikonyo?

Lapor ni e:

Kuba kare jube wacu nia juma ng'eyu mapol man gidong'o iyore mapol re gi dhanu matimu tic mikonyo dhanu. I ng'omb Indonezia, ubedu jumissionary moko matiyu kud arado. Kadi benbende gibed giponjo aradu kuba Yeng'a, can unegugi ikum kit dong'u ma yo man goru mi jukristo makeca. Giyenyu ya aradu ceke ucak ni timu ni konyu dhanu. Giwodhu cik manyeny nia aradu ma gitimu iyore moko kenbende re ma umaku gicidh I ponji miredo ng'ec makuba yeng'a. Aradu mapol umundu i tic matung'tung' parumotim. Gitimu tic mapol ni cidhu ipacu pajurucan ii adhura migi man ni ponju awia pa jurucan benbende ni timu ikanisa pa awia manok. Ikare mi dwi manok jumissionary eno gineno nia aradu cako ni teng'ni I yic migi. Kawono ging'eyu nia umaku gikwan Bibilia migi man girwo. Ginyang' benbende nia umaku gi gen Mungu ni konyo gi kara gikony dhanu mukenbende benbende.

- Lembe ang'o mutimbire ii uda eni?
- Yore manedi gi ma aradu gicaku ni timu tic mikonyo?
- Nyo ineno ayi mi teng'ini I dhanu moko nicaku magitimo ii kanisa?
- Pirang'o ma dhanu caku ni teng'ini kinbende magicako ni timu ikanisa?
- Lemb' ponji ang'o maber ma wacopo ni somo/ng'eyo I uda eno? (*Timo ni dhanu gyero yic mwa*)

Rocu Pacu

Kanisa copo ni konyo pacu ni kwo I yeny pa Mungu.

Bibilia uwecu lembe mapol ikum beru pa pacu. Ka ikwanu I, Juefeso 5:25-33, Mungu uwacu iwa nia wat mi mer mi kind cogmon ku mondhu umaku ubed ii ayi marom ikum Kristo ku kanisa pare. Ku yore moku, dhanu umaku unen kit ma Yesu tung'u ko kanisa I yo ma cogmon gwoku ko monbende. Pacu pire tek.

Adhura bedo tek nwang'u pacu mwa cungu matek benbende, ka pacu tie goru, adhura bedo goru benbende.

Dong', pire TEK ni kanisa ni nenu nia kubang' ng'ati acel utimo ni pacu migi man ni konyu pacu migi iyore ma Mungu yenyu. I timu maenu, dhanu mukenbende binenu man gi bi ng'eyu kura mapol kud I pacu mutie ii kanisa, maenu copo kelo alokaloka ii adhura. Ka pacu mwa cungu dong matek, adhura mwa ku ng'ombwa!

NYAMU LEMBE I UNGU MANOK

- Yore manedi ma kanisa copo konyo pacu ni cungu matek?
  - *Kelo ponji ikum Gambri man Pacu ni jukristu ii kanisa man ii adhura*
  - *Kelo ponji ikum Gwoku nyodu.*
  - *Dikiri pa Aradu ku kilasi pa awia nikonyu ponju awia mathindhu.*
  - *Kelu kare ni ung'u pacu ni timu karacelu ii tic mi kanisa, mi adhura. (Tic mi mer)*

MIO ADWOGI

Rochu Adhura

NYAMU LEMBE I UNGU MALAC

Calu kanisa, wacopu ni rochu adhura mwa iyore mapol macalu mae gi:

1. Medo wel Jukristu

Maeno rom ung'o ku dong'u pa kanisa. (watime kuyo mi kwalu rombe—loku jukristo mi kanisa mukenbende) medo wel jukristo nyuthu juruyic ung'o mapol gituc ikum ng'ec ikum Mungu man gijolo Yesu ni bedo Rwoth man Jalar migi. Kanisa konyo ni ketho dhanu nyang' ikum lemb'agora man ni tung'u jukristu manyeny I yioyic.

2. Ponju adhura ni bedu mwol ni Mungu.

Calu wasome, Mungu cwiyo wa, man eng'eyo gin maber piwa. Enyuthu iwa kit mumako wakwo kubende ii bibilia. Wan bende wacopo ni ponjo kit kura mi kwo mi Bibilia ni dhanu mukenbende. Calu kanisa, ucopo ni sayu kare mi miyo kony ni dhanu kit kura mi kwo mi mwolo ni Mungu ku kura mi bedo migi. Kadi thek dhanu mukenbende magi juyic ikum Yesu ng'o benbende copo ni lubu kura maber macalo yotkum, kit mi gambri maber, kit mi gwoku lim maber. Kit kura maeno konyo dhanu ceke ni yubu kura kwo migi calku yeny ma Bibilia mitu man mi gyeru wath maber ikindju, kadi jukristo ku jukristo ngo' man kanisa.

3. Konyo adhura ni kwo I yeny pa Mungu ku miyu kony matung'tung'.

Piretek ni adhura mwa ni winju awinja kenbende ng'o ikum mer pa Mungu ku yeny pare pi kwo mi dhanu, ento ni nene benbende! Wanen kit ponji ma Bibilia tie kaponju ikum maeni.

NYAMU LEMBE I UNGU MANOK

Kwan vesi mae man igam penji mulube:

- Matayo 20:28 – Yesu binu pirang'o?
- Jufilipi 2:4-9 – Paolo unyuthu Yesu nenedi?
- Yakobo 1:27 – Kisoma makani m'alili ma cido bende ngo I wang' Mungu mwa ma wegwa?
- Marko 12:31 – Lembang'ola makani ma Mungu mitu ya watim?

MIO ADWOGI

Yesu binu ni timu. I lemb' mandha, ka Bibilia Waco, 'Yesu binu ni timu. I lemb' mandha, Ka Bibilia wacu, 'nibedo I kit Mungu,' enyuthu benbende, '**pikum ebedo Mungu**, maeno nyuthu ngo bedo rom ku Mungu maeno umako wanyang' maber, en re edwokre ni piny upe, eting'u kura pa jaratim.' Kenen, pien ebedo Mungu, edwokire piny moko ng'o, man eting'u kura pa jaratim. Kura pa Mungu utie nitimu. Calu kanisa ubedo wathkum Kristo, kura pa kanisa benbende utie nitimu.

NYAMU LEMBE I UNGU MALAC

Mer mwa pi Mungu man pi juwediwa umaku uketh watim. Iyore marom ma Kristo binu ni timu, yeny pa kanisa umaku ubed ni mio kony ni dhanu ni ng'eyo man ni dong'u I Kristo man ni nyuthu pi mer pare ku tic ikum dhanu. Calu watie katimu I adhura mwa, maeno bikethu alokaloka timre ku kony pa kanisa.

Sukuru pa Iwak

Kagishu, utie kabedo ma jurucan gyero iie udi migi ku dund baati man bao, gitie ku kanisa maromu jukristo 15. Kanisa enu unwang'u lwong'u mi cidhu I ponji mi rochu yore mi yeru lemb' anyong'a man gilondu Meshack, ma oro pare mi nyolire utie 21, nicidhu. Meshack udwogu ku nenu manyen: 'asomu nia woro Yesu utie ng'o lembe ma copo ni londo ni timu!' dong' ku maeno, Meshack, ku jadit mi kanisa ma nying'e tie Dismus, ku jakwath, man mami pa jakwath girwo karacelo ni penju Mungu pi tic moko macopo ni nyuthu mer pa Mungu ni adhura migi. Adwogi binu: ucaki sukuru mi ponju awia mathindhu ikanisa.

Ndhundhu, gicaku kawecu ibang' jukristu mutie kud awia mathindhu re maculu fisi manok isukuru mukenbende pa gamente no tek igi. Dhanu mapol uyiyo ni kelo awia 'I sukuru manyeny mi kanisa eno'. Dhanu abendek eno gicaku ponju awia apar abendek, ma oro migi abusi el nituc apar abendek kadi benbende gibedo ng'o ku ng'ec masoma mi ponju awia, I ot somo acel ma kabedo man buku ku jamb somu mukenbende ni awia ubendu pe.

Musara ni Meshack mir acel ubedo ing'ey dwi maromo abusiel—dolla acel pa mundu ma juculu calu fisi man their kud I kanisa man jurunyodu.

Meschack gikud Dismus gilwong'u awia mutie ii adhura migi eca, man wel awia ulwar. Kare manok kenbende, wel awia ubedu pyer-angwen wi abic ma gini oro matung'tung' I ot kwan acel. Japonji mir aryo umikire ni ponju kud idwi mir abusiel, japonji mir abendege kud idwi mir abora ne. Wel pa awia umedre 100, juponji ponju karacelu iudi acel nwang'u gikonyu awia mapol, sukuru mukenbende fungu pi wel awia manok makwe ma sukuru maeni ke dong' kabedo pong' masagu ku kare mi oro aryo kenbende, gigyero ugi mi kwan maromu aryo ku dhog'gi apar ma gi copo ni tiyu kubende kadi isaa mi rwo mi yeng'a benbende.

I oro manyeny, kanisa uwilu ng'om mukenbende ii adhura mi Kawangware, man gigyero udi matek, e gidok keca. I oro pa sukuru eno maromo abusiel, nwang'u dong' gitiye ku juponji 17 maginwang'u musara mi tic migi isukuru eno man jurutic mukenbende maromo abic man awia maromu 445. Maeno ubedo acaki pa uda ni adhura eno, sukuru eno man kanisa benbende. Kumugisa pa lembe eno, sukuru manyen mi sinia ucakire I ng'etgi ku juponji maromu apar man awia kwan pyer abusiel. Kanisa makucelu ucako sukuru pa awia manok pi awia pyer aryo ma jurunyodu migi umako utim tic keca. Jukristo ma girwo karacelo ikanisa eca, wel gi omedire pyer abusiel man giyabu kanisa mukenbende ni dhano makadho pyer ang'wen kubang kanisa eno gi, giyabu kanisa aryo mukenbende ikabedo matung'tung'.

Yong'ei oro 6, timu ma ku mwolu cwiny pa kanisa eno ku jukristo migi, alokaloka malac unen ii adhura migi man kanisa ii kabedo migi. Ilemb'mandha, alokaloka MALAC otimbre i adhura mi Kagishu calo ma dhano kabedo eca giyenyu dit ya ju lok nying' adhura ne ni ai ikum Kagishu (ma thelembene nia "pala") ni doku Ruita (ma thelembene nia "wodhu piny moku merac").

- Lemb'ang'o mutimbre I uda eno?
- Kanisa eno ubedo dit rukani ku kwong'a?
- Adwogi pa timo migi bedo ang'o?

Kayo kodhi

Kud I caro moko acel, gibedo ku kura mi cokri ni konyo kaayo kodhi kud I podhu pa ng'ati ka saa mi kaac ne romo. E dong' ng'ati majukonyo ku kaac pare ne, uporire nia umako eyub cemu ku giramadha ni dhanu mubinu ni mio kony mi kaayo kac. Dong re ku gum merac, wel mi yubu meth ku cemu ne uketho won podhu ne nwang'u beru nyanok kud ikum jamb' podhune.

Kanisa uparu ni nyuthu mer ku tic, gibimio kony moko manok ni dhanu moko ma kwo tek igi makwe ii adhura ni kaayo kodhi kud I podhu migi manano ku cul ung'o. Gin lundi, gi kelo camu migi gigi pi dye ceng'. Kumaeni, dhunu mi adhura eca caku ni nenu jam por maber ma kanisa tie ka konyo ko jucan, gin benbende gicako ni konyo dhanu mumbe cemu ku meth ma won podhu copo ni miyo.

iKind nindo maeni, ng'atu man konyu wadi ni kaayu cam migi kud I podhu. Meth nyu cemu moko bende upe majupenju pi konyne. Nikum lembe maeno, jurufur unwang'u beru kud ikum jamb fur migi calu agaa benbende daru medre makwe man, ku maeno, gitie ku cemu mapol makonyogi pi oro ceke.

- Kanisa utimu ang'o ni konyu dhanu mi adhura migi eca?
- Adwogine bedu ang'o? ekelo alokaloka manedi ii adhura eca?

Ajiki

NYAMU LEMBE I UNGU MALAC/ LEMBE M'UMAKU UNGU MALAC UTIM

- Piny ang'o gi ma kanisa copo ni timu ni mio kony ii adhura mwa?
- Kanisa copo ni konyo ng'ati acel nenedi ni kwo iyenya pa Mungu?

YOR ING'EI MAENI MI ADWOGI MAN I RWO

Keth ku bang' ung'u manok eno gi nyuth par migi karacelu ku kilasi eni. Wudar ku lega ma upenju Mungu yore manedi ma wucopo ni timu ko ni adhura mwa man iyore ma Mungu yenyu.

Lem Ponji Mir 8: Dagū Tielo Mukenbende

Par Madit: Umaku wawok ku yore man paru moko ikum piny ma pigi tek ikwo mi dhanu macalo nyuthu mer.

Jamponji

1. Piny ma nyathin copo tio kubende (SG)
  - a. Timo ma nyuthu mer i dagu tielo mange
2. Alokalo matung'tung' kud i ponji mir 4

Pirang'o Porolembe Piretek

NYAMU LEMBE I UNGU MALAC

Wake kwan lemb uda moko mae:

Jadit Lim, utie jarafur, ecidhu ni yubu podhu pare kara epidhe. I yo pare, wie poi ya min-oda wacu ire ya emi cam ni gwen. Edok cen ipacu, enwang'u cam pa gwen man acidhu ka mio cam ni gwen. Kinbende ma gwen ubecamu, enenu ot dyel man wang'e nenu ya ot ne nen goro merac. Edyeng' makwe nia ka juyube ng'o eco po ni rwinyu dyegi mapre ceke. Edwogu I pacu ni yenyu waya kara etwi ot dyegi. Ecidhu ibang' jirani calu ebedu mbe ku jamb tije, egamu jamb tije ibang' jadit Sali, calu ebinu, enwang'u ya ekewec ku jadit Sali enu kum ewinju benbende ya ebekadhu kud ipeku moko calu ebedu jakristu manyeny ikanisa.

I saa 11:30 min ot pa jadit Sali ujolu jadit Lim ni camu cemu mi dye ceng' kudgi. Eneno saa, jadit Lim ukwayu kisa man edok ecamu camu mi dye ceng' ku juobende ndhundhu. Ingei yom manok I ngei cam, ecidhu ni yubu oy dyegi. Kinbende ma edaru tije, min-obende upoyu wiye nia cuma mi dhu pii migi benbende ubekelo pi maber ungo, man ewacu nia calu elego jamb tic kud ibang' jadit Sali, dong' eketem ni yubu pii benbende. Nindo ecene uthum ma ebesendre ikum cuma mi dhu pii migi. Re, ku Kankan makeca, eco po pidhu kodhi ipodhu bende ng'o. Ebedu ku ng'ec ma nia urwonbende, ebidaru tiyu ikum pii kadong' edwoko jamb tic ma egamu man ebicaku tic mi podhu.

- Lemb ang'o mutimbre ii uda eni?
- Piny ma etimu gi no gilembe merac nyu ke lembe ma pigi tek benbende?
- Adwogi ne bibedo ang'o, ka jarafur eno medri ku kit tic pare kumenu man eco po ng'o ni pidhu kodhu pare?
- In benbende, ibedo ku nindo moko kumeni?
- Wacopo ni nenu nia menu timire ung'o iwa nenedi?

Kare mapol, tego mwa pi konyu adhura mwa utiye marom calu nindo pa jarafur eno. Wa wothu ri ikum piny matung'tung', re wating'u ng'o saa moko ni ng'iyu piny mapire tek ikind lembe mapol mumaku watim. Lemb mapire tek utie nia lembe makani mumaku walar watim. Kan watie ku ng'ec maeno, pire tek man ekonyu wa ni canu lembe mumaku watim maber man ketho watimo gibenbende I saa maber makakare.

- Piny ang'o gi mapigi tek ma umako itimgi idwi mubino i weng'i kara lembanyong'a pi ker pa Mungu utimbre kakare i adhura peri?
  - *Koyo saa pi rwo man bedo i vut Mungu – kelo Mungu i lembe ma watimo kubang'ceng'konyo wa pi kethocwinywa pi timo kwa lembe ma pigi tek!*
  - *Ponjo ju mange – kan wamito wanwang' wath kumwa mange dupa m'ukonywa ku tic, umaku waponj ju mange bende ku lembe madong' wadaru ka ng'eo.*
  - *Timo lembe makubo mer – umaku wamedra ku timo lembe ma kubo mer ikingjo ku ba ceng'.*
  - *Bedo i rombo ku ba ceng' macalu juyic kara wanwang' tego man wacuk cwiny wa ikindwa.*

Rombu i ungu

NYAMU LEMBE I UNGU MALAC

I ponji e, wanenu kura mi nyuthu mer. Nilubu kor mitu pi nyuthu mer, umaku ilond dilu ma icopo ni ribri kudgi kubang'kare man ni nenu yore mi nyuthu mer. Maenu ne, nwang'ire ii guru mi kanisa, man etimire kare mi rombu ma kuba kare ii kanisa kit guru nyo koparu enu gitie con man gibed girombu I dwi acel pi kare moko.

- Piny ang'o ma umaku ya itim kan urombu karacelu?
  - RWO – Etiye nikum tegu pa Mungu re macopo ni rochu adhura mwa. Umaku wanwang' kare mapol ii lega karacelu ka watie ku mit MALAC ni rochu adhura mwa.
  - Paru ikum lemb mabecu mapol macopo ni konyu adhura mwa.
  - Kethu limbo moko gi mapigi tek ucungi ikum timu manyuthu mer.

I rombu mwu, umaku ubed ku kare mi rwo man ni nyamu imitu pa adhura mwu. Rwo pire ka umaku ikony man ku yore ne. ni medu maenu, umaku unyam ikura mi nyuthu mer I kare mukadhu makago ninenu ang'o mukadhu maber nyo mukadhu maber ung'o. Ang'o ma ucopo nitimu maber musagu ikare mukenbende?

Kura Manyuthu Mer

LEMBE M'UMAKU UNGU MALAC UTIM

Calu ung'u, wunen kura ma nyuthu mer.

Lembe M'umaku Japonji Utim: Calu inenu kura acel acel, nyo kilasi enu copo ni poi ikum thelembe pa timo ne gi acel cel.

1. Timu ni nyuthu mer pa Mungu

Tic mwa utie ng'o ni loku dhanu (kadi benbende watie ku gen nia dhanu bing'eyu Mungu) ento ni nyuthu igi mer. wamitu ngo ginwang'iri nia watiyu kudgi iyore mi nyuthu mer, calu ketho ya gicidh ilega.

2. Timu ku mwolo ni Mungu

Kare moko maeni nyuthu ya kura mi nyuthu mer mwa ne tije pe. Watuc nitimu ni ng'ati moko kenbende ng'o nia wamitu watim. Enre, watimu gin ma Mungu wacu ya watim kadi benbende ebed ni nyuthu mer ni jawi jutim lembe merecu ii adhura!

3. Manok man mayot

Wa mito waketh lanyuth mi mer mwa bed mayot man benbende manok kara ebed yot ni dare man dhanu mapol copo ni mondu ni timu.

4. Watiyu ku piny mutie ni time.

Wamitu watiy ku piny maginwang'iri ii adhura mwa. Tiyu ku piny mwa giwa—muweku sayu ng'ati moko ni konyowa—maeno ne re macopo ni nyuthu mer ni adhura mwa. Kuba kare ma watiyu ku piny ma watiye kubende, Mungu nyaye.

5. Watime ku tegu pa Mungu

Ka watimu kura mi nyuthu mer ku tego mwa giwa, keru thum ikumwa. Rwo man ipenj Mungu ni mio iwu keru maparure.

6. Ukel dhanu mapol macopo parure

Wamitu wakel dhanu mapol ikum kura ni nyuthu mer, ndhu ni miyo Amiya kendo ng'o ento tiyu ku diru/ bodhu man keru mwa ni timu. Wamitu nenu wath-kum Kristu ceke bed ng'er ni timu ii adhura mwa.

7. Watimu kara nying' Mungu nwang' dwong'

Wamitu dwong ku yung' udok ni Rwoth Mungu ii ajikine!

Kawono, nen kum paru pi alokaloka ii adhura mwu ma usomu ii poji mir 4.

RWO

Kud ii ung'u, wu rwo pi yore ma wucopo ni caku ka ketho alokaloka maeno ucung' kii. Nwang' kare mi winju ibang' Mungu man inyuth lembe ma junyuthu iri.

KPERU YENY/PAR PERI:

Poi pi yore mi nyuthu mer mawa nenu. Ufoi pi lanen mir alokaloka acel moko man ukper yore ma wucopo ni kelo tim ma nyuthu mer ne.

Por ni nyuthu kura mi mer (SG)

Tyelo 1: Rwo

Piny mir acel utie ni rwo. Nwang' kare pi rwo kawono. Penj Mungu unyuth iri piny mumaku ithim pi nyuth mer peri ni dhanu. Nwang' kare pi winju kud ibang' Mungu.

Tyelo 2: Lond piny mir atima

Kud ii ung'u, ueny piny ma ucopu ni timu pini nyuthu timu pi mer. Nyu Mungu nyuthu gin moko? Ka ng'ati moko nuti ku yore ma copo ketho nyuthu mer bedo myero, kwai ginyuthe ni dhanu. Benbende unen paru moko gi musome I ponji mir 5: Mungu yenyu ya kanisa gimi kony man ponji mir 6: Yeny manedigi ma wacopo ni mio kony kudu. Karacelu, uyi ikum piny ma Mungu yenyu ya wutim.

Kare ma dong' ulondu gin atima, nen nia etie piny ma wucopo ni timu I nindo acel kenbende. Ung'u moko londo piny malac makeca. Ubed ni paru kenbende kendu nituc ikum piny ma wucopo nitimu pi nindu acel kenbende, nwang'u utiyu ku jeni manwang'ire ing'etwu, man ecopu kelu dhanu mapol masagu.

Lembe M'umaku Japonji Utim: *Kan wubeng'io i lembe moko ii ung'u manok, nen nia kuba ng'ati acel acel unyuthu paru pare man unyamu iye karacelu.*

- Enyuthu mer?
- Enok man eyot bende?
- Ecopo ni timire ku piny manwang'ire ing'etwa?
- Ecopo kelo dhanu mapol?

Tyelo mir 3: Yub plan

Unyam I penji mae gi. Kacopire, ubed ku ng'ati moko mugor gam mwu ceke kara wiwu kud uwil.

- Wucitimu ang'o?
- Wumitu piny ang'o gi? Wucopo nwang'u pinje kani? Ng'a macopo ni nwang'u pinje?
- Ng'a ma I copo ni konyo?
- Ng'a gi ma gicopo ni cimio kony? Nga be ci lwong'o dhanu ceke?
- Wubecitime awene?

Lembe M'umaku Japonji Utim: *Ka kilasi eno ubetimu ii ung'u manok, keth ung'u eno ceke gi nyuth plan migi. Penj ung'u eno gi pi paro moko nyo macopo ni konyo ka tego plan.*

Tyelo mir 4: Rwo

Ka dong I daro ni goro plan, bed ku kare ma I rwo ko. Rwo kendu. Kwai Mungu konyi ni daru projet maeno man enyai adwogine. Rwo benbende nia nying'e unwang' dwong'. Ikare mi yeng'a aryo, kinbende ma ibe yubiri pi projet, be ka rwo ya Mungu konyi ku projet eno.

Lembe M'umaku Japonji Utim: *Gony ni ung'u nia tyelu maromu aryo nyu mukadhu ma wacopo ngo nia somu gi tin. Dong' kwan thelembe pa tyelo aryo mudong' no.*

Tyelo mir 5: Tim projet ne.

Tyelu mudong' ne utie ni timu projet ma itimu plan pire. Ucak ku rwo man ukwai pi keru iwu benbende I bang Mungu. Poi nia ubetimu lembe ma Mungu nyuthu iwu re ni nyuthu mer pa Mungu ni adhura mwu. Tem ni nyuthu kura ma copo rombo ku yeny eno.

Tyelo mir 6: Ng'iyu man mio adwogi

Tyelo mir ajiki utie ni mio rupoti man ng'iyu l tyelu matung'tung'. Pirang'o ma umaku ya wang'i? Piarang'o ekonyo wa ni ng'eyu. Wacopo ni paru ikum piny ma wa somu maber man piny ma wa copo ni timu kara macen watim maber musagu.

Emitu ngo ya ebed ni lembe mabor makwe; ucopu ni ting'u kare manok makwe ni nyamu l penji mae gi:

- Ang'o mukadhu maber?
- Ang'o mukadhu maber ung'o?
- Alokalo ang'o ma wucopo ni kethu ikum plan ne?
- Gam ne bedu kit mumitu? Kan ung'u, pirang'o?
- Nying Mungu nwang'u dwong?

RWO

Lembe M'umaku Japonji Utim: *Wujik ku rwo—I ungu malac, ungu manok nyo ku jawodhi mi rwo ko calku kare mubedo nuti.*